

Světlik

svět libereckých knihoven

bách po odpadnutí vod první suchá země i na temeni Ještěda.
na, usedají do stínu platanů a jejich urputné vzezření se stává mírným.
jí nazdarbůh. Být básníkem, to není jenom tak.
Oh, moje Mañon! Slunko bylo u samého západu a svatojánnští broučci vstávali.
to be done. Byl pozdní večer – první máj, večerní máj – byl lásky čas.
ler Fall ist.

Milé čtenářky a milí čtenáři,

právě otevíráte další číslo našeho časopisu Světlik. Nabízíme Vám krátké ohlédnutí i malou ochutnávku z toho, co pro Vás připravujeme.

S potěšením mohu konstatovat, že jsme se během letních měsíců a v září konečně po mnoha měsících mohli zhluboka nadechnout. Svým čtenářům a návštěvníkům jsme nabídli vše, na co byli zvyklí v „téměř normálním režimu“. Ano – roušky a respirátory s námi zůstávají, jsme nuceni kontrolovat další opatření, pozorujeme nižší návštěvnost v porovnání s dobou „před covidem“. Ale knihovna

pomalou ožívá – prostor rozeznávají hlasy dětí a mladých lidí, kteří k nám přicházejí na lekce nebo exkurze. V sálech se schází obecnost toužící po nových a zajímavých informacích. Uličky mezi regály se plní milovníky četby nebo studenty. Připravujeme celou řadu zajímavých aktivit zahrnujících besedy, koncerty, konference... Společně doufáme, že nám naše plány nic nepřekazí.

A protože pomalu ubývá sluníčka a přichází podzim, nastává nejvhodnější čas pro výběr té správné knihy pro dlouhé a syčravé večery. Nezapomeňte, že knihovna je tady pro Vás a těší se na Vaši návštěvu. Děkujeme Vám za přízeň!

Přeji Vám příjemné čtení.

Dana Petříděsová
ředitelka knihovny

Poděkování Nadaci Preciosa

Nadace Preciosa knihovně poskytla příspěvek na nákup nových odborných publikací. Ze získaného příspěvku zakoupíme odborné knihy v češtině i cizích jazycích, mimo jiné z oborů sklářství, nanotechnologie, lékařství, designu, bižuterie, textilu nebo módy; k dispozici budou během podzimu. Děkujeme.

Obsah

KVK

Krajská vědecká knihovna v Liberci

SVĚT libereckých knihoven 2

Z knihovny 2

Krátce z knihovny 2

Zelené pořady v knihovně – o životním

prostředí s dětmi a pro děti 3

Republika dvou národů – Příběh první

evropské ústavy 4

Knihy Libereckého kraje 6

Akce knihovny 7

Plánujeme a připravujeme 7

Léto v knihovně 8

LeDor VaDor 10

Z regionu 11

Liberecký kraj zná své nejlepší E-čtenáře 11

Rekonstrukce Obecní knihovny

Lázně Libverda 12

Nominace na cenu Městská knihovna

roku 2021 za Liberecký kraj – Městská

knihovna Semily 13

Nominace na cenu Knihovna roku 2021

za Liberecký kraj – Místní lidová

knihovna Libštát 15

SVĚT souvislostí 17

Liberecko v české krásné literatuře XVII. 17

Habsburkové v Liberci (I. část) 22

LAK

Liberecký autorský kruh

SVĚT dialogu 28

Podoben ptákům, hmyzu, rostlinám.

Rozhovor s Miloslavem Nevrlym 28

ze souSVĚTí 32

Hukot, který neslyšíme 32

SVĚTonázory 34

Postangažovaná poezie

Martina Trdly 34

Plnokrevná detektivka

o banalitě zla 35

Anifilm podruhé v Liberci 36

Vyzrálý prozaický debut

Miroslava Stuchlého 37

Jablonečtí SVĚTáci 39

Divoký vřes Ferdinanda Schmidta 39

SVĚT krásné literatury 41

Miroslav Stuchlý:

Potkat jelena 41

SVĚTlonoši 44

Linda Halalová + Marcello 44

tvary SVĚTla 46

Indoorový rebel Zuzana Kadlecová 46

Redakční rada:

Marek Sekyra, Blanka Konvalinková, Eva Štastná, Dana Petrydesová,
Marcela Freimuthová, Taňa Kuželková, Kateřina Šidlořová, grafická úprava: Libor Schiffner (KVK)

Štěpán Kučera, Julius Benko, Martin Trdla, Miroslav Stuchlý (LAK)

Vydává Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK) spolu s Libereckým autorským kruhem (LAK) jako účelový tisk.

Tiskárna IRBIS, www.vytiskneme.cz

Evid. č. MK ČR 14407 ISSN 1214 - 2751

Z knihovny

Krátce z knihovny

Knihovna v době uzavírky

Léto skončilo, v září jsme opět vstoupili do nového školního roku a pomalu se ohlížíme za těmi prázdninovými měsíci, kdy byla knihovna otevřena v omezeném režimu a jeden týden dokonce zcela uzavřena. Možná si řeknete, proč vlastně, když v přecházejícím období bylo těch uzavírek a omezení tolik. Co se dělo v uzavřené knihovně? Především velký úklid. Uklízely se nejen prostory půjčoven, koberce, regály, stoly a okna, brousila se podlaha ve Studijní knihovně, na některých místech se malovalo, ale také jsme uklízeli knihy. Tak, jak do knihovny přibývají nové knihy a další druhy dokumentů, tak také musí zákonitě probíhat jejich přesouvání z volných výběrů půjčoven do skladu. Během letní uzavírky tedy knihovníci pravidelně obcházejí půjčovnu se seznamy knih, u kterých označují v katalogu nové umístění sklad. Poté je výtahem posílají do hlubin budovy, kde se nalézají dvě patra skladů, aby tam byly zařazeny na nové místo. V Knihovně pro děti a mládež využily kolegyně uzavírku k označování knih pro děti piktogramy, které symbolizují obsah knihy. Během letní uzavírky se také vstupní hala knihovny proměnila na botanickou zahradu. Za pomoci brigádníků jsme do tohoto

prostoru přestěhovali všechny květiny, které v knihovně máme, je jich přibližně 100, a každá květina byla pečlivě ošetřena, omyta od prachu, pohnojena a poté se zase vrátila zpět na své

místo. Z prostoru Studijní knihovny došlo k odstěhování nepoužívaných lístkových katalogů. Uvolněný prostor bude v budoucnu využit k výstavám a propagaci regionální literatury. Ani naše pobočky nezahálely. I v těchto prostorách došlo k velkému úklidu. Ve Vesci a na Kunratické se dokončovala revize knihovního fondu. A protože v blízké budoucnosti připravujeme i naše pobočky na přechod na novou

technologii RFID, začali jsme také s polepováním knih potřebnými čipy. Vidíte tedy, že jsme v létě nezaháleli. Knihovníci v červenci a srpnu nečerpali pouze dovolenou, ale připravovali pro vás čtenáře knihovnu tak, aby se vám u nás líbilo a byli jste s prostředím knihovny spokojeni a bez obav nás navštěvovali. Těšíme se na vás.

Marcela Freimuthová

Zelené pořady v knihovně – o životním prostředí s dětmi a pro děti

Projektem Zelené pořady se chce Krajská vědecká knihovna v Liberci zařadit mezi organizace, které usilují o zvý-

šené povědomí o ekologii a ochraně životního prostředí mezi dětmi. V rámci projektu budou nabídnuty venkovní i vnitřní aktivity, v průběhu kterých si děti budou moci prohlubovat znalosti o přírodě, její ochraně a o správném chování v ní. Aktivity budou probíhat od září 2021 do června 2022.

Odkud vzešla tato myšlenka? V roce 2021 je totiž hlavním tématem všech českých knihoven udržitelnost. Vychází z Cílů udržitelného rozvoje formu-

lovaných Organizací spojených národů. Mnohé zahraniční knihovny i mezinárodní knihovnické iniciativy již vzaly tento koncept za svůj a v roce 2021 by se měl promítnout i v českém knihovnictví. A touto cestou by se k němu chtěla připojit i liberecká knihovna.

Projekt odstartují venkovní aktivity. Jako první proběhla v září exkurze do liberecké zoo s odborným komentářem pana ředi-

čeny pro kolektiv 10 až 15 dětí ve věku 6 až 10 let.

Do vnitřních prostor jsou naplánované výtvarné workshopy s Mgr. Jitkou Mrázkovou a dílny s PhDr. Zdeňkem Rakušanem, Ph.D. Děti si budou moci vyzkoušet:

- > výrobu masky chráněného zvířete,
- > výrobu tabulky s délkou tlení materiálů v přírodě,
- > výtvarné zpracování námětů na ochranu přírody,
- > dílny s tematikou likvidace odpadů s ukázkami.

Akce ve vnitřních prostorách uzavře klaunské představení pro děti z mateřských škol „O lidském zvířátku aneb Ekologie pro nejmenší“, kde bude na jednoduchém příběhu za pomoci pantomimy, vyprávění, hudebních nástrojů a žonglování dětem vylíčeno postavení člověka ve světě, s důrazem na základní ekologické a společenské hodnoty.

Zelené pořady budou realizovány v rámci projektu Kulturně vzdělávací pořady pro děti, finančně podpořeného Fondem kultury a cestovního ruchu Statutárního města Liberec.

Další informace o projektu a možnosti přihlášení na jednotlivé aktivity můžete najít zde: <https://bit.ly/zeleneporady>. Zvány jsou všechny děti!

Michaela Staňková, Táňa Kuželková

tele, která dětem přiblížila problematiku ohrožených živočišných druhů žijících ve volné přírodě i v zoo. Následovat bude vycházka do přírody se skautským vedoucím, zaměřená na správné chování v lese. Závěrečnou aktivitou bude prohlídka Ekocentra v Oldřichově v Hájích spojená s malým výletem. Akce jsou ur-

Republika dvou národů – Příběh první evropské ústavy

Od 16. do 30. září probíhala v prostoru před Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci putovní výstava Republika

dvou národů – Příběh první evropské ústavy. Na šesti venkovních panelech se mohli návštěvníci seznámit s významnou histo-

Druhý zleva Antoni Wręga, Laimonas Talat-Kelpša, Jaroslav Zámečník, Michael Canov, Saulius Bazevičius, Dana Petrýdesová

rickou událostí – 230. výročí schválení první moderní ústavy v Evropě, která regulovala právní řád Polsko-litevské unie.

Slavnostní vernisáže 16. 9. se zúčastnil velvyslanec Litvy v České republice Laimonas Talat-Kelpša, chargé d'affaires velvyslanectví Polska v České republice Antoni Wręga, senátor Michael Canov, primátor statutárního města Liberec Jaroslav Zámečník a honorární konzul Litevské republiky v Liberci Saulius Bazevičius.

Dana Petrýdesová

*Velvyslanec Litvy v České republice
Laimonas Talat-Kelpša*

Kniha roku Libereckého kraje

V Krajské vědecké knihovně byly v červnu vyhlášeny knihy roku Libereckého kraje. Knihy o městech, obcích či horách nad nimi jsou mezi českými čtenáři jedny z nejoblíbenějších. Jak napsat oprav-

du kvalitní knihu o městu nebo o obci? Soutěž Kniha roku Libereckého kraje dává odpověď a může být inspirací pro celé Česko. Stejně jako oceněné knihy. Od 29. června známe nejzajímavější knihy z Libereckého kraje, a to díky soutěži, kterou z iniciativy Květy Vinklátové (ná-městkyňe hejtmana Libereckého kraje pro řízení resortu kultury, památkové péče a cestovního ruchu) organizoval počtvrté Liberecký kraj. Podobná soutěž je v České republice ojedinělá, i proto si zaslouží naši pozornost. Čtvrtý ročník soutěže svedl dohromady silnou sestavu, řečeno sportovní terminologií. Význam oceněných knih přesahuje hranice kraje. Všech sedm titulů může inspirovat laické i odborné čtenáře, autory i autorky, vydavatele i starost(k)y obcí, měst a městeček z celé České republiky. „Regionální knihy jsou oblíbené jako Harry Potter nebo Jo Nesbo. Lidé chtějí vědět, jaké bylo dříve jejich město nebo obec. Zajímají je

ZÁPISKY Z GARSONKY

Pavel Novotný

*Kategorie
Beletrie a poezie*

DOKTOR KITTEL

Eva Koudelková

*Kategorie Literatura
pro děti a mládež,
učebnice*

HUMOR NĚMCŮ JIZERSKÝCH HOR

Petra Laurin

Zvláštní cena poroty

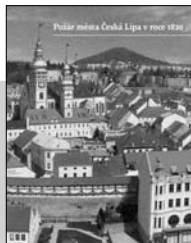

LIEBEREC

Petr Vondřích

*& blog Jizerské ticho
Zvláštní cena poroty*

**POŽÁR MĚSTA
ČESKÁ LÍPA
V ROCE 1820**

Jaroslav Panáček
a kolektiv

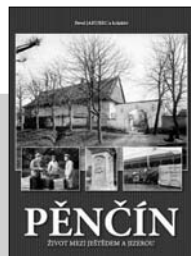
*Kategorie Odborná
a populárně naučná
literatura*

**JAKOB
SCHMEISSNER –
Z MÉHO ŽIVOTA
A TVORBY**

Petra Šternová

*Kategorie Umělecká
monografie
a výtvarná publikace*

**PĚNČÍN – ŽIVOT
MEZI JEŠTĚDEM
A JIZEROU**

Pavel Jakubec
a kolektiv

*Kategorie Cena za
knihu o obci*

knihy, které propojují minulost a současnost. Ale protože každý kraj má ty své nejoblíbenější knihy, v celostátních žebříčcích oblíbenosti je nenajdeme. Když ale vezmeme regionální literaturu jako celek, tak uvidíme, že patří k nejdůležitějším na

knížním trhu," říká Martin Fryč, jeden z porotců a majitel Knihkupectví Fryč, které soutěž i nominované knihy podporuje a propaguje od počátku.

Martin Fryč
knihkupec, člen poroty

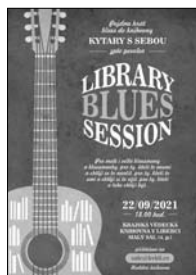
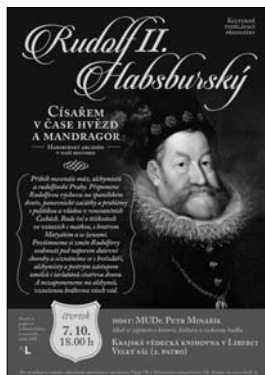
Akce knihovny

Plánujeme a připravujeme

V nové sezóně vám nabídneme tradiční přednášky a workshopy věnované památkám našeho regionu, cestování, hudbě nebo literatuře, společně s firmou Aperta jsme připravili zbrusu nový cyklus interaktivních přednášek zaměřených na osobnostní rozvoj, překvapení chystáme také pro milovníky blues. Nejmenším opět nabídneme pravidelné

volnočasové workshopy Vrátko k muzice, Z pohádky do pohádky, Mozkohraní, Literární klub, Kolibřík nebo pravidelné sobotní pohádky.

V průběhu léta se nám podařilo vyba-
vit komorní laboratoř 3D tisku, kterou
pro Vás, jak věříme, od října otevřeme.
Děti se mohou těšit na zábavná a hravá
robotická odpoledne.

Tradiční program s účastí veřejnosti doplníme novinkou – těšit se můžete na cyklus půlhodinových rozhovorů se zajímavými osobnostmi našeho regionu, který bude mít online podobu a budeme ho vysílat živě na našem YouTube kanále. S našimi hosty si budeme povídat nejenom o knížkách. Na podzim se budete moci setkat s libereckým spisovatelem Pavlem Novotným, spisovatelkou Klárou Aycox a hudebníkem Jakubem Děkanem.

A to není vše – řada pořadů tradičních i nových se nám sem nevejde. Sledujte proto náš web a sociální síť.

V době přípravy tohoto čísla Světliku není jasné, za jakých podmínek bude možné akce pořádat a zda v souvislosti s pandemií onemocnění covid-19 nedojde k významnějším omezením... Držme si však pěsti. Těšíme se na viděnou u nás v knihovně.

Dana Petřýdesová

Léto v knihovně

Během léta proběhly v knihovně dvě zábavné akce pro děti a jejich rodiče. Před-

poslední červnový den jsme návštěvníkům knihovny připravili plné odpoledne zá-

bavy. Děti a jejich rodiče se aktivně a s nadšením zapojili do několika maxi her (mikádo, šachy, puzzle, piškvorky). Před budovou knihovny pak zápolili v soutěži o nejhezčí křídou namalovaný obrázek zvířete nebo rostliny. V odpoledních hodinách proběhla v Hudební knihovně muzikální dílnička. V knihovně samozřejmě nechyběla burza, kde si děti mohly zakoupit spoustu knih.

V závěru prázdnin jsme se stejně jako loni loučili s létem netradičně. Během celého odpoledne se děti a rodiče mohli

zapojit do pátrací hry po cele knihovně, vytvořit si záložku do knihy, nebo si vyzkoušet „knižní bludiště“. Celá akce se nesla v duchu retro. Rodiče se tak mohli vrátit do svých dětských let, kdy skákali gumu, cvrnkali kuličky nebo skládali

céčka a děti se s velkým zájmem zapojily. Velký úspěch sklídily úkoly v Hudebním oddělení, kde bylo třeba vložit do walkmanu kazetu nebo zprovoznit starý

fotoaparát. Bylo velmi zábavné pozorovat děti, jak se s tímto úkolem perou.

Kateřina Vítková

LeDor VaDor – od generace po generaci...

... se hudba a zpěv znějící v synagogách přenáší tradici, ale mnohdy je i vytvořena významnými židovskými skladateli. 18. srpna 2021 od 19 hodin se v knihovně uskutečnil koncert, na kterém zazněly zpěvy liberálních synagog 19. století. Koncert byl součástí rozsáhlého projektu spolku „Kommen und gehen“, sídlícího v Lužici. Tento spolek mladých umělců pravidelně pořádá hudební festival s názvem Hornolužické perspektivy, v tomto roce věnovaný 1700 letům židovského života v Německu. Festival se koná v mnoha městech českého, polského a německého příhraničí.

Koncert v knihovně byl vyvrcholením celého dne, předcházел mu odpolední workshop, na kterém si mohli účastníci zazpívat moderní synagogální hudbu, a dále exkurze po Liberci zaměřená na památná místa židovského života. V rámci exkurze zájemci navštívili libereckou synagogu, zastavili se u tzv. „kamenů zmi-

zelých“ rozmístěných po městě a cestu Libercem ukončili prohlídkou židovského hřbitova a památníku šoa v Ruprechticích.

Na koncertě měli posluchači možnost nejen si poslechnout skvělé pěvecké výkony sopranistky Shulamit Lubowske a tenoristy Yoeda Soreka, kteří interpretovali díla Louise Lewandowského, Salomona Sulzera, Leona Kornitzera a dalších skladatelů, ale i dokonalé klavírní doprovody, o které se postaral Jascha Nemtsov, profesor výmarské univerzity. Ten hrál na křídlo značky Förster, dovezené do knihovny týž den z Německa, z Löbau, kde se tyto nástroje vyrábějí.

Zajímavostí pro nás byl způsob stěhování klavíru, který jsme v knihovně takto zažili poprvé.

Blanka Konvalinková

Z regionu

Liberecký kraj zná své nejlepší E-čtenáře

Ve středu 24. března 2021 vyhlásila Regionální organizace Svazu knihovníků a informačních pracovníků Libereckého kraje ve spolupráci s Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci vítěze krajského kola celostátní soutěže Čtenář roku 2021. Tato soutěž se letos konala již po desáté a je každoroční součástí celostátní kampaně Březen – měsíc čtenářů. Touto soutěží se její organizátor, Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, snaží posilovat společenský význam a prestiž četby a oceňovat ty, kteří služby knihovny nejvíce využívají.

Výběr čtenáře roku v době uzavření nebo omezení činnosti knihoven v čase pandemie byl od počátku jasný – v době soustředění na online služby jsme hledali čtenáře, kteří si v uplynulém roce půjčili v knihovnách našeho kraje nejvíce e-knih. E-knihy půjčuje v Libereckém kraji pouze 13 knihoven, 7 z nich nominovalo svého kandidáta do krajské soutěže. Nejlepšími e-čtenáři LK a účastníky krajského kola se tak stali paní Naděžda Kubová za Městskou knihovnu Jablonec n. Nisou, Mgr. Ivan Pavlíček za Městskou knihovnu Česká Lípa, Mgr. Jana Pekařová za Městskou knihovnu Turnov, paní Alena Černá za Městskou knihovnu a informační centrum Smržovka, pan Stanislav Polcer za Městskou knihovnu Železný Brod, paní Kateřina Václavíková za Městskou knihovnu Semily a paní Hana Vondráková za Krajskou vědeckou knihovnu

v Liberci. Všem nominovaným gratulujeme.

Vyhlášení krajského kola se vzhledem k epidemiologickým opatřením konalo online na platformě Zoom, kam byli přizváni všichni nominovaní čtenáři. Hosty setkání byli rovněž kolegové a kolegyně ze zúčastněných knihoven. Pozvání přijala také Ing. Květa Vinklátová, náměstkyně hejtmana Libereckého kraje pro řízení resortu kultury, památkové péče a cestovního ruchu, která prostřednictvím tohoto netradičního online setkání poblahopřala všem nominovaným.

Čtenářem roku 2021 Libereckého kraje byla v závěru setkání vyhlášena paní Hana Vondráková, kterou nominovala KVK Liberec. Paní Hana Vondráková si v roce 2020 vypůjčila úctyhodných 61 e-knih a zajímavostí a o dnešní době

hodně vypovídající je skutečnost, že žije ve Velkém Beranově na Jihlavsku a uživatelkou liberecké knihovny se stala díky nyní velmi využívané vzdálené registraci. Paní Hana Vondráková postoupila tímto do celostátního kola soutěže Čtenář roku, jehož vítěz byl slavnostně představen 8. června v přímém přenosu České televize v rámci předávání výročních knižních cen Magnesia Litera 2021.

Všichni účastníci krajského kola obdrželi diplom a dárkové předměty věnované Libereckým krajem, Krajskou vědeckou knihovnou i Regionální organizací SKIP Libereckého kraje. Vítěz

krajského kola pak obdrželi dárkový balíček od ALBI a e-knihu dle vlastního výběru od společnosti Palmknihy.

RV SKIP Libereckého kraje

Pod čarou: Reakce od ředitelky Městské knihovny v Jihlavě Jarmily Daňkové: „Paní Vondráková je velmi aktivní čtenářkou také v naší knihovně, v této době využívá jak bezkontaktní půjčování, tak i výdejní okénko. Půjčuje si také e-knihy. Když se podívám na přehled jejích návštěv, tak mám pocit, že je s naší knihovnou v kontaktu neustále.“

Rekonstrukce obecní knihovny Lázně Libverda

Obecní knihovna v Lázních Libverda zažila v roce 2021 velkou rekonstrukci, jak v podobě kompletních zednických prací, snížení stropu, nákupu nového koberce, ale i nákupu nových regálů a skříňky. Regály jsme si nechali vyrobit u místní firmy JIRMONT z Frýdlantu a celková částka pořízení regálů vyšla obecní úřad Lázně Libverda na 46 875 Kč. Máme z toho velkou radost a plány do budoucna se jen hromadí.

Připravujeme projekty pro místní Ekoskolu Lázně Libverda a mateřskou školu. Spolupráce je perfektní a věříme, že plány budou naplněny. Připravujeme též do místního parku malou knihobudku, kterou ocení jak místní, tak i lázeňští hosté. Se společností Lázně Libverda, a. s., připravujeme projekt o místních horách a historií v podobě literatury, která bude možná k nahlédnutí a půjčení přímo hostům v recepci Nového domu. Letos obec

Lázně Libverda oslaví 640 let vzniku, které připomíná projekt „Obec ve starých fotografiích“, jež jsou k vidění v Informačním centru Lázně Libverda.

Přeji místní knihovně mnoho čtenářů, plno radosti s tím spojené a pevné zdraví.

Jana Slámová

Nominace na cenu Městská knihovna roku 2021 za Liberecký kraj – Městská knihovna Semily

Soutěž Městská knihovna roku vyhlašuje Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR již od roku 2010. Záštitu nad soutěží převzal Svaz měst a obcí ČR. Cílem soutěže je ocenit nejlepší české knihovny, které jsou provozovány či zřizovány městy a motivovat je k rozšíření a zkvalitnění veřejných knihovnických a informačních služeb. Dříve byla nominace na ocenění spíše vlastní aktivitou každé knihovny, od roku 2020 je povinná jedna nominace z každého kraje.

V roce 2021 byla za Liberecký kraj nominována Městská knihovna Semily. Knihovna sídlí od roku 2010 v centru města v rekonstruované multifunkční bezbariérové budově Jitřenky (spojuje kino, knihovnu a kavárnu). Knihovna nabízí svým čtenářům nejen bohatý výběr z beletrie a odborné literatury či periodik, ale také audioknihy či e-knihy. Knihovna nabízí také mnoho doplňkových služeb, včetně půjčovny věcí. Knihovna je opravdu silně zaměřena na práci s dětským i dospívajícím čtenářem, hluboké kořeny zde má ale i práce se seniory. V prostorách knihovny se pořádají akce pro malé děti a rodiče při mateřském centru MED, pro děti z MŠ, ZŠ i SŠ ze širokého okolí, ale i pro veřejnost. Při dílnách čtení či tvůrčích dílničkách knihovna využívá i prostoru teras či městského parku Ostrov. Knihovna se zapojuje do celostátních aktivit, jako je např. Noc s Andersenem či Bookstart – S knížkou do života. Městská knihovna má

aktuálně 4,5 úvazku odborných zaměstnanců (včetně ředitelky) a 2,5 úvazku pro region, neboť je knihovnou pověřenou regionální funkcí pro okres Semily.

Během uzávěr knihoven během pandemie covid-19 se semilská knihovna velmi brzy adaptovala na novou situaci. Nadále běžela virtuální univerzita 3. věku i semilská miniuniverzita. Díky spolupráci se skautskými dobrovolníky se běžně roznášely knihy. Knihovnice z oddělení pro děti a mládež vymyslely originální soutěž s vycházkou po Semilech, starším dětem nabídly knihovnice alternativu v podobě Tajuplné pátračky po městě. V době adventu své dětské

čtenáře knihovna odměnila a natočila ve spolupráci s p. Jiřím Šebestou instruktážní video na výrobu originální hry, ke které děti dostaly komponenty. Knihovna i v době uzavření jednoznačně prokázala svou komunitní roli, a to nejen pořádáním online programů.

S ohledem na dlouholetou podporu zřizovatele, nabízené služby i spolupráci s dalšími subjekty se jedná o knihovnu naplňující koncepci rozvoje knihoven a nominace na ocenění Městská knihovna roku 2021 jí sluší.

Komise pro ocenění Městská knihovna roku 2021 navštívila knihovnu v Semilech 24. srpna 2021. Výsledky budou oznámeny v rámci Týdne knihoven v říjnu v Zrcadlové kapli Klementina v Praze, nezbývá než držet semilské knihovně palce!

Michaela Staňková, Jitka Šedinová

Nominace na cenu Knihovna roku 2021 za Liberecký kraj – Místní lidová knihovna Libštát

Cenu Knihovna roku uděluje ministr kultury České republiky každoročně od roku 2003 k ohodnocení dlouhodobých zásluh o rozvoj knihovnictví v obcích nebo mimořádného přínosu k rozvoji veřejných knihovnických a informačních služeb. Smyslem ocenění je vyjádření veřejného uznání knihovnám, jejich pracovníkům i obcím za úsilí o rozvoj knihovnických služeb a čtenářství. Do soutěže je každoročně nominována jedna knihovna z každého kraje.

V roce 2021 byla za Liberecký kraj nominována Místní lidová knihovna Libštát z okresu Semily. Knihovna sídlí v prvním patře opravené budovy obecního úřadu v samém centru obce, která má téměř 1 000 obyvatel. Pro imobilní čtenáře je pod schodištěm umístěn zvonek k přivolání knihovnice. V roce 2016 prošla knihovna kompletní rekonstrukcí. Byly opraveny podlahy včetně položení linolea, umístěny nové regály

a doplněno vhodné osvětlení. Obnova byla konzultována s metodickými pověřené knihovny.

Knihovna je zařízena účelně a díky vhodnému uspořádání vznikl světlý a příjemný prostor. Ve vstupní místnosti se nachází výpůjční pult, oddělení pro děti a mládež a oblíbený dětský koutek. Větší místnost je určena pro dospělé čtenáře, kteří zde naleznou nejen beletrii a naučnou literaturu, ale i relaxační zónu.

Díky dlouholeté podpoře ze strany městyse Libštát se může knihovna pyšnit rozmanitým fondem. Na akvizici knihovna spolupracuje s metodickými pověřené knihovny. V roce 2020 bylo zakoupeno 44 titulů nových knih za více než 13 000 Kč. Knižní nabídka je pravidelně doplňována z výměnných fondů regionálního oddělení Městské knihovny v Semilech.

Knihovnice paní Anežka Plíková nastoupila do knihovny v roce 2020. Díky dotaci MK ČR a iniciativě knihovnice byl v témže roce zaveden nový knihovní systém Tritius, pořízen nový počítač a upraven interiér knihovny – byla zde vytvořena relaxační a čtecí zóna a vybaven dětský koutek. Paní Plíková je velmi aktivní, zajímá se o názory čtenářů, ve zpravodaji obce zveřejňuje výzvy pro

občany, v knihovně je nástěnka pro vzá-
zy. Spolupracuje také se základní školou
v Libštátu, nachází cestu ke spolupráci
s domovem pro seniory. Knihovna se
živě prezentuje na Facebooku i Insta-
gramu, doporučuje knížky, informuje
o svých aktivitách.

Z plánovaných literárních besed a před-
nášek se z důvodu epidemie covid-19
uskutečnila pouze jedna, zbývající akce
byly přesunuty. Protiepidemická opatření
neodradila knihovnici od aktivit se čte-
náři alespoň vzdálenou formou. Během
opatření chystala knižní balíčky, a když to
bylo možné i výdejní okénko. S pozitiv-
ním ohlasem se setkala soutěž pro mladší
i starší školní děti „Poznej Libštát s kni-
hovnou“, kterou uspořádala v březnu
v rámci kampaně Březen – měsíc čtená-
řů. Aktivní přístup knihovnice a podpo-
ra zřizovatele je dobrým příslibem pro
naplnění komunitní role knihovny.

Komise pro ocenění Knihovna roku
2021 navštívila knihovnu v Libštátu 1. září
2021. Která z nominovaných knihoven
v České republice nakonec obdrží pres-
tižní ocenění, se dozvíme v rámci Týdne
knihoven v říjnu v Zrcadlové kapli Kle-
mentina v Praze.

Michaela Staňková, Lucie Melichová

LIBERECKO

v české krásné literatuře XVII.

Lumírovci. Bohdan Kaminský

Marek Sekyra

Jedním z epigonů Jaroslava Vrchlického bývá nazýván plodný, skutečně zcela regionální spisovatel **Bohdan Kaminský**, vlastním jménem Karel Bušek, narozený v Huse u Sychrova 24. února 1859. Jeho otcem byl autor řezbářské výzdoby zámku na Sychrově, Petr Bušek. Také Kaminský se po absolvování obecné školy v Radostíně vyučil řezbářem, studoval též na jednorocní průmyslové škole v Turnově, ale řemeslu se nevěnoval, propadl celou svou duší literatuře. A rozsahem a regionálností svého díla se může směle rovnat Karolině Světlé – zatímco ona je hlavní osobností Podještědí, Kaminský je rozhodně básníkem Pojizeří.

Regionálních motivů nalezneme v jeho dílech skutečně nepřeborné množství, i v případech, kdy píše obecně o malém městečku či zámku v rozlehlém zámeckém parku, tušíme vliv prostředí, v němž vyrůstal. Tak například jde o „zámecké povídky“ *Lokaj* (sbírka *Různé panstvo*, 1891), *Povídka zámecká a Smrt staré hraběnky* (sbírka *Studie a povídky*, 1895), v povídkové knize *Kresby* (1886) se povídka *Bosňák* odehrává v nejmenovaném městečku, z něhož hlavní hrdina odjíždí vlakem a další cestující si kupu-

Rodný dům Bohdana Kaminského

ji jízdenky do Liberce a Mladé Boleslavi. Lokomotiva, která následně přijíždí, má jméno Iser, Jizera. Tematika nádraží či vlaku je u Kaminského častější. V díle *Nokturno* (1895) nalezneme hlavního hrdinu v nejmenovaném menším městečku, z něhož vyjíždí vlakem s lístkem do Liberce, ale vystupuje „hned na třetí stanici, v městě, vzdáleném sotva dvě míle od místa, z něhož prchal...“ V povídkové sbírce *Studie a povídky* je povídka *Rychlovlak*, v níž jsou zmínky o Huse u Sychrova, Doubí, Štvěříně (dnes Čtverín), Turnově, Liberci, Ohrazenicích a která se odehrává na turnovsko-liberecké dráze. Nekonkrétní je v této sbírce dějiště povídky *Pokání*, ve které ale nalezneme zmínku o tom, že hlavní hrdina

„kdysi vydělával mnoho peněz na stavbách v Němcích, v Rychnově, v Jablonci a na Smržovce, když se tam stavělo plno továren...“ A ještě dvě regionální povídky obsahuje tato sbírka – *Na cestě k pokání* a *Smutný večer*. V první píše Kaminský o Vlastiboři (dnes Vlastibořice), Jivíně, Turnovu, Českém Dubu, Mnichovu Hradišti, Světlé, Fridštejnu (Frýdštejn), Hodkovicích a samozřejmě o Sychrově. V druhé pak v kontrastu s pochmurným dějem povídky velice poeticky popisuje

Škola v Radostíně

podzimní náladu v okolí Sychrova, zmiňuje alej Rohanku, Trosky, Skalní město, Jizeru, Přepěře, Ještěd, Sedlovice (dnes Sedlejšovice), Hvězdu (Zlatá Hvězda), Radostín a Krkonoše. V knize *Z ráje vyhnáný* (1903) píše o Jičíně a Bělé.

Ohromné množství míst z Liberecka je v Kaminského poezii. V básnické sbírce *Den štěstí* (1890) patří mezi regionální básně *Na vyhlídce* (kromě skalní vyhlídky zmiňuje Trosky, Jizeru, Ještěd a Sněžku), *V pavillonu* (v sychrovském parku), *Rekonvalescent* (doma u Sychrova), *Máchovy oči* (na Valdštejně) a snad i báseň *Ve zříceninách*. Sychrov zmiňuje i v básni *Mlha* ze sbírky *Z Příkopů* (1892) a společně s Ještědem v básni *Duma* ze sbírky

Protesty (1892). Z ní i básně *Lesní réva* a *Noční fialy* se zdají být rodným krajem inspirovány. Podobně ve sbírce *Muži a ženy* (1893) nalezneme Ještěd a Sychrov v básni *Na letním bytě* a ve sbírce *V samotáčích* (1893) v básni *Na konci saisony* společně s Troskami, Hrubou Skálou, Pojizeřím, Vlastiboří a Turnovem. Z téže sbírky jsou regionem bezpochyby inspirovány básně *Psáno o Vánocích 1886*, *Mně někdy vzpomínka...* a *To není tady...* Větší množství básní se obsahem i názvem týká letních pobytů Kaminského v rodném kraji. Hned dvě – *Z letního bytu*, v níž konkrétně zmiňuje Sychrov, a *Na letním bytě* (se stejným názvem jako již dříve zmíněná báseň) – jsou obsaženy ve sbírce *Verše humoristické a satirické* (1893). V ní je též zajímavá báseň *Stávka literátů*, v níž zmiňuje téměř všechny tehdejší autory, mj. např. Vrchlického či Jirásku. Jiráskovi je věnována i sbírka *Cestou na Parnas* (1902). Ve sbírce *Na viole d'amour* (1905) se setkáme s Ještědem, Troskami, Světlou a nepojmenovaným Sychrovem v básni *Jaro doma*, v níž básník naplno rozehrává rej vzpomínek na krásu rodného kraje. Nalezneme zde také báseň *In memoriam*, v níž zmiňuje K. H. Máchu. Další regionální osobností, která se objevuje v Kaminského díle, je F. L. Rieger, a to v povídce *Ze zápisů potulného herce* v knize *Král pianistů* (1921). A do třetice regionálních osobností – ve sbírce *Verše příležitostné* (1931) najdeme báseň, která je výňatkem z věnování k 60. narozeninám Karolině Světlé paními a dívkami z Podještědí; báseň nese název *Paní Karolině Světlé*. Autor v ní také oslavuje symbol kraje, Ještěd. Z této sbírky se regionu týká ještě báseň *Pozdrav k 50. výročí založení*

turnovského „Sokola“, v níž též nalezneme Ještěd a Trosky.

Regionu se cele týká *Povídka ze Sychrova*, ve skutečnosti až máchovsky tragická básnická skladba o společné sebevraždě dvou milenců, obsažená v knize *Dvě povídky* (1895, v poetickém popisu krajiny, hodném Kaminského povídky *Smutný večer*, je dále zmíněno Slavíkovské údolí, Třtí, Ještěd, Český Dub, Světlá, Liberec, Trosky, Radostín, Turnov, Vlastiboř či Jivina, ale také Saské Švýcarsko), a sbírka básní *Motivy ze Sychrova* (1896). Ta je pásmem autorových vzpomínek na dětství a rodinu, zámecký park na Sychrově (*Sychrovský park*), školu v Radostíně (*Jdou děti ze školy*), výlet z Malé Skály na Sychrov (*Vzpomínka z výletu*), událost na bojišti u Podolí u Jizery (*Na bojišti u Podolí*, nedaleko Svijan a Příšovic), odkud táhli v roce 1866 vojáci na Sychrov, krajinu pod Ještědem (*Krajina*), v okolí Trosek a Hrubé Skály (*Po šesti letech*) a vsí Vlastiboř (*Vlastibořské zvony*), Sedlovice a Hvězda (*V Sedlovském úvoze*), Lažany a Štveřín (*Rodnému kraji*) a dalších nejmenovaných, ale tušených a tolikrát zmíněných v celém jeho díle.

Jako ukázkou by bylo možné uvést kteroukoliv ze zmíněných prací, a nejlépe všechny. Kaminský, někdy možná až směřující k popisnosti v uvádění míst rodného kraje, a přesto stále poetický, se svým vztahem k místům svého dětství, a zejména k symbolu celého kraje, Ještědu, tyčícího se nad nimi, blíží německým autorům z Liberecka, tolik lpícím na Otcí (či Dědu) Ještědu. Ostatně, posuďte sami...

Bohdan Kaminský zemřel 13. července 1929 mimo hranice rodného kraje v Poděbradech a pohřben je na Vinohrad-

Pomník Bohdana Kaminského

*Hrob Bohdana Kaminského
ve Vlastibořicích*

ském hřbitově. Hrob jeho rodičů a sourozenců je možné spatřit na hřbitově ve Vlastibořicích. V rodné vsi Husa má básník pamětní desku. V Radostíně je dnes nová budova školy z roku 1885 (stará byla přes silnici), 13. srpna 1911 ji Kaminský navštívil s turnovským malířem Janem Prouskem a malířem Karlem Myslbekem.

NA VYHLÍDCE

...

*Na strmé skále maně
jsme stanuli tak sami,
nám k nadřím blava klesla zadumaně,
jak večer padá v dáli nad Troskami.*

...

*A vidíme pás bílý,
kde Jizera se leskne,
a vidíme, jak zvolna večer chýlí
se nad Ještěda staré čelo teskné.*

*A tvůj zrak dále hledá
to čelo rodné Sněžky –
tam v dáli ale je jen pára bledá
a nad námi, to soumrak je už těžký.*

...

REKONVALESCENT

...

*Ah, vzpomínám, teď jsem zas doma, doma
a do lesů jdu opět o holi,
jich dech mne líbá vášnivýma rtoma
a u lesa, to ty jsi, vesničko má,
to střechy tvé a to tvé topoly.*

*To žlutá pole, kde zas žijí znova,
lavičky známé, známé procházky,
les, údolí, ta alej u Sychrova –
a všecko pro mne upomínky chová
a všecko klade staré otázky.*

...

DUMA

*Teď, v životě kdy jiným pro zábavu
tak často básník sebe zapřít musí,
ó Ještěde, já stokrát vzpomenu si
na starou tvou a zamýšlenou hlavu,
jak vídal jsem ji v prvním zanícení
dob zapadlých, kdy za hlubokých nocí
jsi na obzoru tměl se s vážným čelem,
co já jsem bloudil parkem v tichém snění
a s plachou dumou v srdci rozechvělém.*

...

*Přec ze všech dnů, jež v životě jsem žil,
rád myslívám si nyní na večery,
kdy duch můj prvně k letu zatoužil,
když na obzoru tměl se Ještěd šerý
a v kouzlu, které nelze říci slovem,
mlčící luna plála nad Sychrovem.*

...

NA KONCI SAISONY

...

*Ta dlouhá alej u Sychrova,
ta dlouhá alej u obory,
co upomínek pro mne chová!*

...

...

*v ten kraj, kde v dálce nad Troskami
se soumrak zvolna položil,
kde Hrubé Skály trsy valné
se zjasnily nad stromů šerí,
než padla tma v to město skalné
a v celé krásné Pojizeří...*

Smutný večer

Tane mi na mysli smutný, podzimní večer... ne smutný jen tesknotou přírody, která odumírá, ale více ještě k vůli člověku, kterého jsem za večera onoho poznal.

Byl jsem na letním bytě v Sychrově a zůstal jsem tam z výletníků poslední. Už ani nepříjemnými nebyly ty procházky v mlhách a dešti, po rozmočených silnicích, po mezích, kde noha při každém kroku bořila se v bláto, v parku, který byl opuštěn ptáky, v oboře, která po posledních vichrech byla jako zpustošena, v lesích, kde jsem bloudil sám a sám a které najednou byly nevlídny, studeny, zachmuřeny a kde bylo tak smutno. Bylo mlhavo a deštivo, pak za noci nastaly první mrazíky, ve dne se poněkud oteplilo, na chvíli problesklo slunce, ale tak nějak žalostivě, smutně a nemocně, jako se na chvíli zalesknou oči člověka, který leží v umírání.

Takový byl večer před tím, než jsem odejel.

Šel jsem ještě odpoledne naposledy rozloučiti se se všemi těmi místy, kde jsem tak rád chodíval za leta a k nimž vždy táhne mne srdce poznovu. Chodil jsem po dlouhé lipové aleji, která z císařské silnice dlouhou linií táhne se přímo k zámku a které lid říká Rohanka. Znovu a znovu díval jsem se odtud v ten krásný, širý kraj, v němž odpolední, skoro k západu se chýlící slunce jako by bylo rozhodilo samé zlato, které daleko na obzoru nejintenzivněji odráželo se na strmých věžích drahých, krásných a majestátných Trosek, pozlacovalo i temena jednotlivých skal v rozloženém před nimi Skalním městě a kmitlo se i na zátoku Jizery někde u Přepěř. Najednou celý ten obraz byl nějak čistší a krásnější než za leta, takový půvab mu propůjčil jeden z těch posledních zákrmitů podzimního slunce. Chtěl jsem se ještě podívat naposledy na Ještěd, a vešel jsem do obory.

Z těch zasmušilých stromů padal na mne smutek. Snad to bylo tím, že některá ta místa a některé ty procházky i vyhlídky mají pro mne tolik upomínek, tak krásných i tak bolestných – kdysi... A snad to bylo tím, že všechna ta místa svou opuštěností připomněla mi opuštěnost vlastní, a že tím tesklivěji doléhaly na mne ty vzpomínky na krásný, čarovný, zlatý den v plném létě, na života mého jediný ten zářivý, na ten den štěstí, kdy v těchto místech chodila po mém boku bytost mně tehdy na celém světě nejdražší, kdy na těchto lavičkách seděla vedle mne a slova horoucí, první lásky šeptala mi drahé, krásné dítě, jež mělo tak upřímné oči a sladká ústa, o nichž jsem tehdy netušil, že lhou... Vzpomínal jsem tu na každé slovo, na každý pohled, na každý stisk ruky i na každé políbení za toho krásného dne, který mne omámil... i na to jsem vzpomněl, jak později kdysi právě v těchto místech podivně rozrušen bloudil jsem večer před tím, než ona jméno své vyměnila kdesi za jméno svého muže.

Všední, hloupý příběh, nic víc, a dávno zapomenutý... ale upomínky naň přece ještě nepozbyly své moci, nevolány dostavily se samy a v té posvátné, grandiosní melancholii přírody probudily titěrnou melancholii člověka.

Byl jsem z ní najednou vyburcován zjevem, před nímž zapomněl jsem rázem sentimentálních svých vzpomínek, před kterým jsem se zachvěl a před nímž najednou sám sobě zdál jsem se tak malým, že jsem se zastyděl do hloubi duše.

Bylť jsem v myšlenkách bloudil bůhví kde, sešel jsem až dolů k potoku, u Sedlovic vyšel jsem z obory a najednou jsem stanul v úvoze mezi Sedlovicemi a Hvězdou, udiven nad tím, co jsem náhle viděl.

V pustém úvoze, o němž jsem skoro nevěděl a kam výletník snad nikdy ani nezabloudí, spatřil jsem divný obrázek, který se mi zaryl hluboko do srdce... obrázek největší lidské bídy.

...

V rokli zatím, která byla ve stínu, bylo se setmělo. Nastalo chladno. Z obory ozýval se dále táhlý zvuk troubení, jež zaléhalo mezi lesy a stráně. Slunce zapadalo a na nejvyšší kontuře vrchu mezi Sedlovicemi a Radostínem, právě v plné záři zapadajícího slunce, tmavě obrazilo se stádo pasoucího se bravu. Celá obloha, již přehlédl jsem z hluboké rokle, byla jasně modravá, jenom na západě, kolem krvavého slunce, byl fialový, mlhavý mrak a nad ním rovnoběžné čáry bělavých obláčků, jako by dítě po hotovém obraze bylo několikrát táhlo štětcem. V úvoze se setmělo. Cestou šel opilý člověk a v dáli, někde na císařské silnici, bylo slyšet hvízdání jakési písničky. V Sedlovicích rozštěkali se psi. Bylo studeno. Kdesi ozývalo se tlučení kladívka, nadávání, štěkot psa a vše zas utichlo.

Vyšel jsem z úvozu nahoru k Sychrovu, když slunce bylo už zapadlo.

Vše bylo už tmavo, jenom v dálce, v širé dálce k severovýchodu na Krkonoších do růžova ozářen byl napadlý sněh.

První sněh.

...

HABSBURKOVÉ

v Liberci

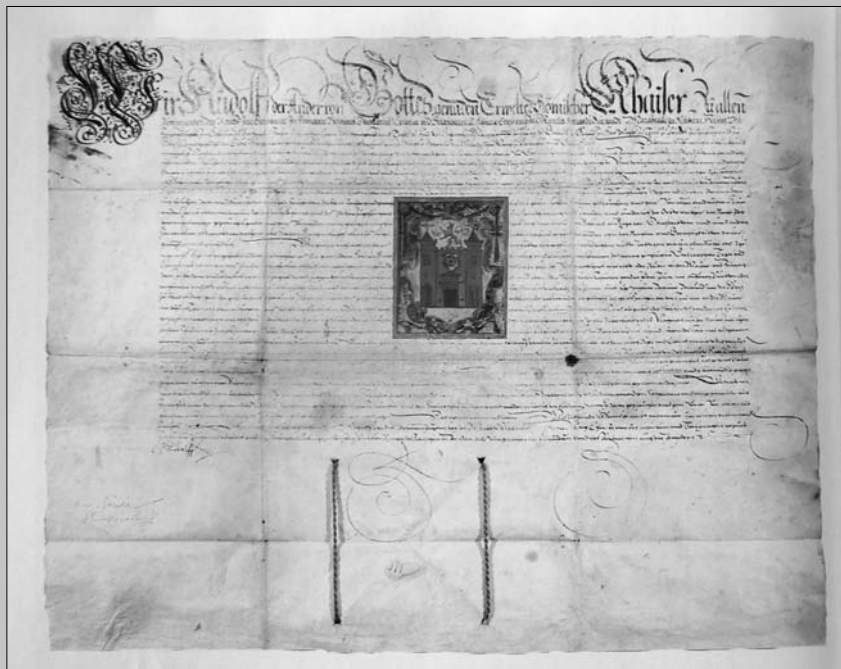
I. část

Františka Dudková Párysová

Od pádu Rakouska-Uherska uplynulo již staletí a ještě malý kousek. Dávno pryč jsou doby, kdy se odstraňovaly všechny připomínky panování Habsburků a kdy se ve školách učilo, že jsme čtyři

sta let úpěli pod jejich nadvládou. Dnes se naopak na dobu císařství pohlíží možná i s kapkou nostalgie. Ať tak či onak, Habsburkové mají v dějinách Liberce nepopiratelné místo. Politická, vojenská

*Privilegium císaře Rudolfa II. pro Liberec z roku 1577
s popisem a vyobrazením městského znaku*

či kulturní činnost panovníků se mnohostranně odrážela na vzhledu a fungování měst jejich říše a nejínak tomu bylo i v Liberci. V tomto článku se však zaměříme pouze na nejzávažnější důsledky a především na přímé, osobní vazby Habsburků k Liberci.

Prvním členem domu habsburského, zmiňovaným v souvislosti s Libercem (po německu Reichenbergem), byl Ladislav Pohrobek. 3. 5. 1454 udělil Bibrštejnům, vlastníkům frýdlantského panství, pravomoc volně užívat cestu z Hodkovic do Liberce a Frýdlantu a vybírat clo v Liberci. V listině je Liberec jmenován jako městečko (*Stetchin Richemburg*), i když jím po právní stránce patrně ještě nebyl.

Dalším Habsburkem, který, byť nepřímě, ovlivnil podobu Liberce, byl Ferdinand I. Roku 1551 Bibrštejnové vymřeli a jejich panství připadlo jako odumřel české královské komoře. Ferdinand je roku 1556 udělil svému oddanému úředníkovi, slezskému šlechtici Bedřichovi z Redernu. Za vlády Redernů region vzkvétal a ne nadarmo se o této době hovoří jako o „zlatém věku Liberce“.

Povýšen na město byl Liberec 11. 4. 1577, kdy mu císař Rudolf II. udělil německy psanou listinou právo užívat znak a pečeť. Dále obdrželi Liberečané právo na pořádání dvou osmidených jarmarků ročně, a to v červnu a v září. Je až s podivem, že událost natolik významná

nedošla – jak v minulosti, tak v současnosti – výraznější toponomastické odezvy. V Liberci nebyla po Rudolfovi II. pojmenována ani jedna lokalita. Až teprve v nynější době nalezneme ve Vratislavicích restauraci a penzion U Rudolfa II.

Žádný z výše uvedených Habsburků do Liberce nejspíš nikdy nevskočil. Publikace Liberecko v letech 1352–1577 od Vladimíra Rudy sice (bez udání zdroje) uvádí, že Rudolf II. roku 1567 prožil několik dnů se svým průvodem v Liberci, nicméně informace se nezakládá na pravdě, protože Rudolf II. žil v rozmezí let 1564–1571 ve Španělsku. Ani poté není příliš pravděpodobné, že by Liberec navštívil, neboť se zdržoval převážně v Praze nebo ve Vídni. V úvahu by snad přicházela cesta do Drážďan (1575) nebo holdovací cesta po vedlejších zemích Koruny české (1577), ale bezpečně víme, že trasa ani v jednom případě přes Liberec nevedla.

Habsburské panovníky lze s trochou nadsázky označit za prvotní hybatele dění ve městě, neboť to byli právě oni, kdo rozhodovali o jeho držitelích. V roce 1621 bylo Redernům za účast na stavovském povstání frýdlantské panství (včetně Liberce) císařem Ferdinandem II. zkonfiskováno a o rok později jej koupil Albrecht z Valdštejna. Po jeho vraždě roku 1643 připadlo panství z císařského rozhodnutí rodu Gallasů. Dalším významným panovnickým počinem bývalo potvrzování a udělování privilegií a dalších výsad. Ferdinand III. povolil 22. 12. 1638 libereckým soukeníkům prodej sukna po loktech i po kusech a povolil nákup vlny, *kdekoliv je možné ji získat a vyměnit za sukna*. Liberecké sukno císař velmi oceňoval a nařídil vídeňským, pražským

Památník Josefa II. na Císařském kameni

a moravským židovským dodavatelům opatřit pro císařskou pěchotu tisíc uniforem z dobrého libereckého nebo jihlavského sukna. 14. dubna 1644 osvobodil tentýž císař liberecké a frýdlantské panství, popleněné švédskými vojsky, na rok od placení kontribucí. Ferdinandův nástupce, Leopold I., udělil roku 1660 libereckým soukeníkům právo prodávat své výrobky, kde se jim zlíbí. Ze stejné výsady se mohla těšit už jen Praha. 30. 9. 1700 povolil Leopold I. pořádat vedle stávajících dvou trhů ještě dva další, a to o první neděli po Velikonocích a o neděli Květné. 20. 6. 1701 udělil na přímluvu liberecké vrchnosti i právo týdenního (čtvrtečního) trhu. I přesto však Liberečané na tohoto Habsburka nevzpomínali právě v dobrém. Příčinou byl spor o právo várečné. Toto privilegium obdržel Liberec od Bedřicha z Redernu již v roce 1560 a císařští bratři Rudolf II. a Matyáš Habsburští jej potvrdili *na věčné časy*. Nicméně Albrecht z Valdštejna Libereckým v roce 1622 toto právo odňal. Jelikož poplatky z vaření piva tvořily největší část z příjmů plynoucích do městské pokladny, snažili se liberečtí měšťané stůj co stůj získat toto právo zpět. Spor se

vlekl celá desetiletí. Počátkem roku 1860 vyslali Liberečtí delegaci k Leopoldovi I., který kvůli obavám z moru opustil Vídeň a pobýval v Čechách. Nedochoval se písemný záznam celé pře, ale dle tradice měl císař prohlásit, že *jejich práva leží pochována na Bílé hoře*. Mluvíci libereckého měšťanstva Christoph Tugemann a Christoph Knobloch byli na dva roky uvěznění a várečné právo bylo Liberci definitivně odňato.

Jediná žena vládoucí Podunajské monarchii, Marie Terezie, 9. 10. 1747 potvrdila městu jeho dosavadní privilegia a 17. 7. 1758 přidala privilegium pořádat dvakrát ročně trh s vlnou. Důvodem byla snaha o hospodářskou obnovu Liberce, zle zpustošeného boji za sedmileté války. Ačkoliv královna (stejně jako její předchůdci) v Liberci nikdy osobně nebyla, její jméno nesla ulice Maria Theresia Strasse, po roce 1920 přejmenovaná na Nibelungenstrasse, dnes Klostermannova.

Válečné události přivedly do Liberce Josefa II., prvního Habsburka, o jehož fyzické přítomnosti v našem městě nejsou sebemenší pochyby. Na Liberecko zavítal hned několikrát, aby se pokusil nalézt vhodná místa pro výstavbu pevností proti pruským vojskům. Tyto plány však nikdy nebyly realizovány.

Josef II. poprvé navštívil Liberec 30. 6., 1766, když se vracel z Drážďan. Jel přes Žitavu, Hrádek nad Nisou, Lemberg, Novinu a Ostašov, kde se nacházely základy ze sedmileté války, a kolem desáté hodiny večer dorazil k libereckému zámku. Zde po slavnostní hostině přenocoval. Po ranní mši v zámecké kapli vyslechl velké množství prosebníků a poté pokračoval přes Vratislavice a Jablonec nad Nisou v cestě do Slezska.

V červnu 1778 zavedla Josefa II. znovu do Liberce válka o dědictví bavorské, lidově přezdívaná bramborová (nebo také švestková). Císař jel osobně zkontrolovat, jak na severní hranici Čech postupují opevňovací práce. Cestoval z Litoměřic přes Turnov, Český Dub a Hodkovice až do Liberce, kde se seznámil s polohou a okolím města. Jeho kroky vedly především do Vratislavic na vojensky strategický vrch Špičák, který byl později na jeho počest přejmenován na Císařský kámen. V Liberci se tentokrát monarcha zdržel jen krátce, přenocoval až v Chrastavě. V září téhož roku projížděl regionem znovu, ale přímo do Liberce tentokrát nezajel.

Pomník Josefa II. v Lidových sadech – podoba z konce 19. století a dnešní stav

Ze třetí císařské návštěvy se mohl Liberec těšit v roce 1779, již po uzavření míru s Pruskem. V noci z 15. na 16. 9. přenocoval Josef II. v libereckém zámku hraběte Clam-Gallase. Při procházce

v parku spatřil zahradníka s novým typem pluhu a projevil přání si orbu vyzkoušet. Na místě, kde císař vyoral brázdu, nechal později hrabě Kristián Filip Clam-Gallas postavit pískovcový pomník, dnes již nedochovaný. Zato památku na císařův několikrát výstup na Špičák mohou návštěvníci obdivovat dodnes – na žulovém balvanu, na kterém dle legendy císař stál a rozhlížel se do kraje, se skví deska s textem *Zur Erinnerung an die Anwesenheit Kaiser Josef II. 1779 15/IX*. Vypráví se, že při svých cestách do Vratislavic se císař rád zastavil v krčmě poblíž kostela u bývalého mostu přes Nisu. Hospoda se na památku vznešeného hosta začala nazývat Kaiser Josef Tafel (U Tabule císaře Josefa). Na počátku 20. století však byla zbořena.

Císař Josef II. byl v německých oblastech Čech oslavován jako reformátor. Např. v Liberci přivítali občané patent o zrušení nevolnictví r. 1781 děkovnou bohoslužbou. Stoleté výročí jeho reformy se v mnohých městech stalo vhodnou příležitostí ke stavbě soch a pomníků a pro pojmenování ulic či náměstí po oblíbeném panovníkovi. Ani Liberec nebyl výjimkou. Honosná promenádní třída, vedoucí z centra města až k samému okraji jizerskohorských lesů, byla nazvána Třídou císaře Josefa (dnešní ulice Masarykova a Riegerova). Na jejím konci vznikl roku 1881 díky spolku Přátel přírody nový městský park, pojmenovaný rovněž po Josefu II. Po pádu monarchie byl přejmenován na Městský park a po válce na Lidové sady Petra Bezruče. Dominantou parku se stal téměř pět metrů vysoký pomník císaře, který tvořila 1,5metrová bronzová busta od Antona Breneka, spočívající na kamenném podstavci.

Okno v budově liberecké radnice s vyobrazením pomníku Josefa II.

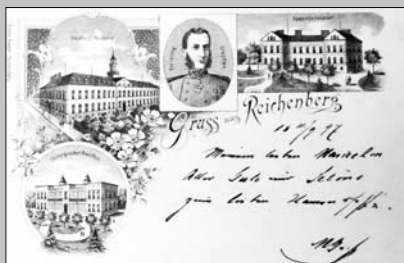
Na přední straně pomníku byl letopočet 1781 a nápis *Den Schätzen der Menschen Kaiser Josef II.* (Ochránci lidstva císaři Josefu II.) a na zadní straně *Weilte in Reichenberg: 30. Juni 1766, 19. Juni 1778, 15. September 1779. Toleranzedikt vom 18. Oktober 1781. Aufhebung der Leibeigenschaft 1. November 1781. Aus freiwilligen Spenden errichtet vom Land- und Forstwirtschaftlichen Verein in Reichenberg 1882.* (Dlel v Liberci: 30. června 1766, 19. června 1778 a 15. září 1779. Toleranční patent z 18. října 1781. Zrušení nevolnictví 1. listopadu 1781. Z dobrovolných

příspěvků zřízeno Zemědělským a lesnickým spolkem v Liberci 1882). Slavnostnímu odhalení 3. září 1882 přihlíželo přes osm tisíc lidí. Pomník na svém místě setrval pouze čtyřicet let, poněvadž zákon na ochranu republiky č. 50/1923 Sb, paragraf 26, nařizoval odstranění pomníků a památek na členy rakouského panovnického rodu. Císařova socha byla proto sejmuta a na podstavci ji nahradila busta básníka Friedricha Schillera. Nové místo nalezl bronzový Josef II. v zasedací místnosti č. 23 v liberecké radnici, ovšem po dlouhém sporu, zda je tato konkrétní místnost veřejným prostorem, či nikoliv. Výše zmiňovaný zákon totiž tyto pomníky a sochy zakazoval pouze na veřejných místech. Soud nakonec rozhodl ve prospěch zastánců umístění busty jako ozdoby radničního interiéru. Její osud zpečetila druhá světová válka. Busta byla odevzdána do sbírky barevných kovů a v červnu 1941 roztavena. V Lidových sadech po pomníku zůstal jen zdobný kamenný obrubník osázený květinami a jeho podobu zachycuje vitrážové okno v druhém patře liberecké radnice. Roku 1880 oslavily památku císaře i Vratislavice – výstavbou pomníku od sochaře Gustava Herrmanna. Mramorová deska připomínala zdejší pobyt Josefa II., „nezapomenutelného přítele lidu“, v roce 1778.

Další císařské návštěvy se Liberečtí dočkali až roku 1804, kdy do jejich města přijel František I. s manželkou Marií Terezií. Císař prý velmi obdivoval výstavný hostinec U Zeleného stromu a vedle stojící třípatrový palác, patřící výrobcí sukna Gottfriedu Möllerovi. Císařský pár také využil pohostinnosti poštmistra Franze Frankeho, který přenechal vznešené návštěvě svůj byt v honosném

domě v Panské ulici (dnes 8. března, dům čp. 20). Tamtéž se ubytoval také arcivévoda Ferdinand při své cestě do Lázní Libverdy.

S Libercem měly co do činění nejen korunované habsburské hlavy, ale také jejich četní příbuzní. Jedním z nich byl i Štěpán František Viktor Habsbursko-Lotrinský, synovec Františka I. a bratranec Ferdinanda Dobrotivého. V letech 1843–1847 zastával post místodržícího v Českých zemích a na sklonku tohoto období ho do severních Čech přivedla kontrola výstavby císařské silnice z Liberce do Krkonoš (dnešní silnice I. třídy č. 14). Mladý, progresivně smýšlející arcivévoda se na prosazení této stavby aktivně podílel. Jeho jméno nese proslulá rozhledna Štěpánka na vrchu Hvězda v Kořenově. Méně známé je, že po něm byla pojmenována také liberecká nemocnice Stephans-Hospital, založená roku 1848. Rovněž ulice, ve které

*Liberecká nemocnice nesoucí
jméno arcivévody Štěpána*

nemocnice stála, nesla jméno Štěpánská (dnes Husova). Štěpán po roce 1848 upadl u císařského dvora v nemilost, ale na Liberecku a Jablonecku byl stále velmi oblíben, mj. proto, že se významně zasloužil o průmyslový rozvoj regionu.

Podoben ptákům, hmyzu, rostlinám. Rozhovor s Miloslavem Nevrlým

Miloslav Nevrlý [*1933] je zoolog a spisovatel, znalec ptáků, netopýrů i horstev, a taky poutník, který ve svých cestovních zprávách zachycuje úžas z tajemství bytí, kterému říkáme příroda. Letos se na pultech knihkupců objevilo nové vydání jeho prvotiny *Cestovní zpráva čarodějova učně* (vyšlo v nakladatelství Malvern společně s autorovou vzpomínkovou knížkou *Zašlá chuť morušek*), v níž Miloslav Nevrlý vzpomíná na dávné putování s významným, ač nepříliš známým Jablonečanem – znalcem a přítelem hmyzu Marcellem Safírem. I této knížky jsme se v rozhovoru dotkli. Začali jsme ale Nevrlého možná nejznámějším dílem, všeobjímající *Knihou o Jizerských horách*.

Když srovnáme vaše předmluvy ke čtyřem vydáním *Knihy o Jizerských horách*, z let 1976, 1981, 1996 a 2007, zdá se, že v nich narůstá smutek z proměny Jizerských hor, způsobené z jedné strany ekologickými faktory a z druhé strany přílivem turistů a rekreantů... Jak byste takovou předmluvu napsal dnes? Rekreantů v horách neubývá, ale velké holiny zmizely a do Jizerek se vrací například vlci, což nebylo ani v časech, kdy jste do těchto hor vkročil poprvé.

V poslední předmluvě jsem asi nejvíc vzpomínal na svoje dávné cesty po těch nejsevernějších českých horách, které začaly o Velikonocích 1949 a trvají – byť v jiných podobách – do dneška. Ale i když v nich nostalgicky vzpomínám na dávnou opuštěnost nikde nekončících zelených lesů a osamělých vonných rašelinišť, nemyslím svoje výčitky současnosti zle. Bylo by to ostatně stařecky pošetilé, mění se všechno kolem nás, dokonce rychleji než kdysi. Je pravda, že

když dnes stojím pod Bukovcem a shlížím shora na Jizerku, připadám si skutečně jako ten *poslední kovboj* ze staré písně, který ví – a napsal jsem to i do poslední předmluvy – že *tohle je jiný údolí*, než které poprvé spatřil před víc než sedmi desetiletími. Ale tu předmluvu jsem zakončil útešně. Totiž, že *z Jizerských hor dosud nevyprchaly vůně a že jejich dálky a čirost jejich vod dokážou okouzlit dnešní mladé poutníky stejně silně jako kdysi mne*. A vlci, rysové, losi jsou dnes bonusem, ty jsem v Jizerských horách před sedmi desetiletími potkat ještě nemohl. Takže je vlastně všechno tak, jak má být.

Přestože vypadají lépe než dejme tomu v 80. letech, nemají Jizerky zdaleka vyhráno, pořád v nich převažují smrkové monokultury náchylné ke kalamitám kůrovce. Díváte se do budoucna – nejen ve vztahu k Jizerským horám – s nadějí, nebo spíš skepsí?

Vždycky je lepší dívat se na vše, co se děje kolem nás, s nadějí než s tím,

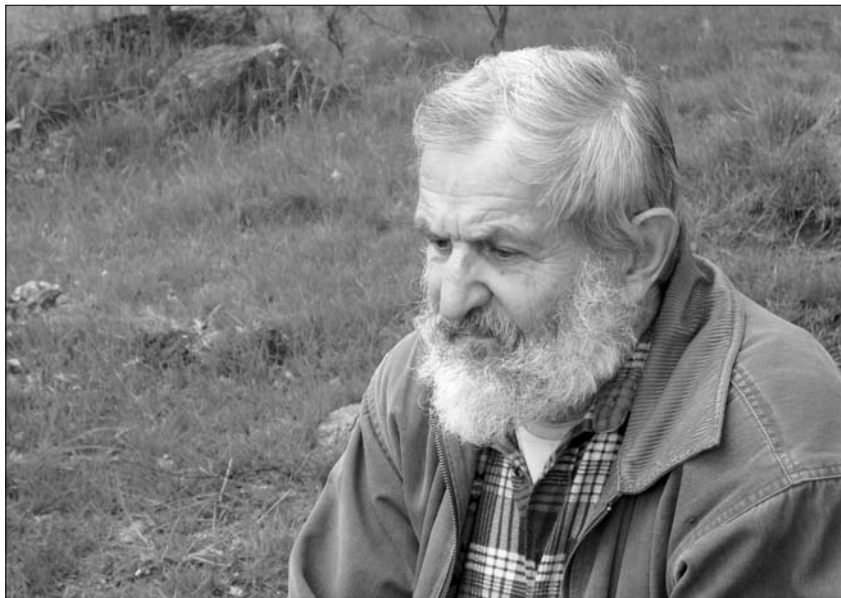

foto: archiv nakladatelství Vestri

co jste nazval skepsí, tedy s pochybováním a nedůvěrou. Zdá se mi, že Jizerské hory – a s nimi středoevropská „příroda“ vůbec – mají to nejhorší již za sebou. Za uplynulá desetiletí se v Evropě radikálně změnily politické poměry a snad i přístup lidí k ochraně přírody a k jejím ideálním i materiálním hodnotám, a věřím, že tento přístup se bude v budoucnu spíš prohlubovat než umenšovat. Každý z nás by se měl podle svých možností a sklonů podílet na ochraně toho, čím nás příroda – široký pojem! – obklopuje a čím je pro náš život nepostradatelná.

Zároveň ale čelíme celosvětové environmentální krizi, která se projevuje úbytkem biodiverzity nebo klimatickou změnou. Znepokojují vás takové vyhlídky, anebo je to jaksi v řádu odvě-

kých proměn světa? A myslíte si, že se s tím lidská civilizace vyrovná, aniž by se musela podstatně změnit?

Snažím se v otázce tzv. klimatických změn zůstat nad věcí; zatím se mi zdá, že debaty o nich jsou dnes spíš záležitostí čas od času pulzujících účelových politických hašteření mezi těmi, které politici nazývají ekoteroristy, a těmi, které ekologové nazývají úplatnými a zlobovanými politiky.

Podíl lidského ničení matky Země, nazývané také Gaia, a jejích tvorů, ale stále – nyní až „exponenciálně“ – stoupá. Jednou, a nikdo neví, za jak dlouho, bezpochyby přijde čas, kdy lidstvo jako celek bude muset (pokud to dřív za něj neučiní „příroda“, sama Gaia nebo Bůh) použít to, co antičtí Řekové označovali jako *nóos*, *nús* – všelidský rozum; také duch, mysl, rozvaha, bystrost, smýšlení,

srdce, myšlenka, přání, záměr – a zásadně změnit svůj způsob života. Zatím ale lidstvu ještě do bot neteče tak, aby k tomu muselo přistoupit, zatím většině z nás více méně vyhovuje náš bezstarostný způsob života, kterým lehkomyšlně měníme zeměkouli k horšímu. Nebude stále stejně, já už se ale zásadní proměny života lidstva nedožiju.

Abych se ještě vrátil k příkladu Jizerských hor – je vlastně jejich osud něco, čím bychom se měli znepokojovat? Jestliže to, co máme sklon považovat za odvěké lesy, jsou z velké části uměle vysazené monokultury, není vlastně každá snaha konzervovat minulost marná? Neměli bychom smířeně připustit, že to, jak budou v budoucnu vypadat Jizerské hory – potažmo jak bude vypadat svět –, pro nás může vypadat jako tragédie, ale příští generace to budou brát jako přirozený stav, do kterého se narodily?

Je to prastará otázka a má jen jedinou odpověď: je nutné se smířit se tím, že se vše mění. Kdysi se o své proměny na zeměkouli starala jenom příroda sama, bez lidí. Dělá to již čtyři miliardy roků a dělá to mnohem důkladněji a zásadněji, než se to za posledních několik tisíciletí daří lidem. Každý z nás vnímá jenom tu poslední podobu přírody, kterou poznal ve svém životě, spíš ve svém mládí než ve stáří. Tam, kde se dnes rozplýváme nad utěšenou „odvěkou“ českou krajinou s políčky, pěšinkami, lesíčky, toužíme ji zachovat a litujeme, že nám mizí před očima, byl před pouhými několika tisíciletími neprostupný hvozď s medvědy, vlky, pratury a zubry; krajina, ve které by pravděpodobně většina z nás neuměla

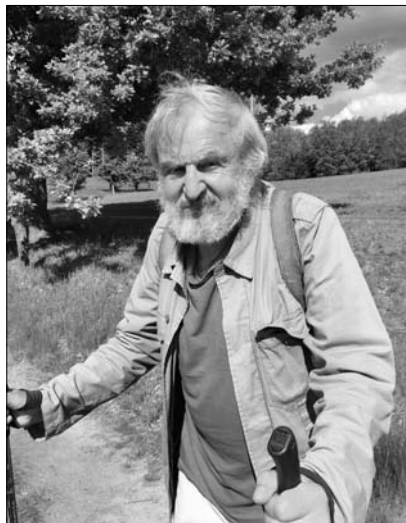

foto: archiv nakladatelství Vestri

a asi ani nechtěla žít. Tak to bude i s našimi pravnuky.

A to zůstáváme jenom v poslední zlomku vteřiny existence naší planety, v nejmladších čtvrtohorách. Třeba v kambriu bychom Jizerské hory nepoznali: před půlmiliardou let ležela pustá země, na které za stamiliony let vyrostou jizersko-horské lesy a rašeliniště, ještě ve vodách praocéanu Tethys, hluboko na jižní polokouli. Všechno se mění. My bychom se měli jen snažit, aby ty odvěké a neustálé změny přírody byly co nejpozdvolnější, „nejpřirozenější“, abychom se na nich my, lidé, podíleli co nejméně, aby krajina v našem stáří byla co nejpodobnější té, do které jsme se před několika zanedbatelnými desetiletími narodili, a naučili se jí brát jako neměnný vzor.

Nedávno znovu vyšla vaše *Cestovní zpráva čarodějova učně, vzpomínka na putování se vzácným znalcem hmy-*

zu Marcelem Safírem. Může vůbec člověk proniknout do vnitřního světa ostatních živočichů – jak to fascinujícím způsobem zkoušel Marcel Safír za cenu jistého „zlidšťování“ hmyzu –, anebo zkrátka nikdy nezjistíme, „jaké je to být netopýrem“, jak to ve slavné eseji vyjádřil filosof Thomas Nagel?

Myslím, že se nikdy nedozvíme, jaký pocit má třeba moucha, která usedla na jablko a pak ho obešla dokola. Pozná, že přišla na místo, kde už jednou byla? Záleží jí vůbec na tom? Člověk má co dělat, aby alespoň trochu porozuměl svému bližnímu, natož mouše. A může mluvit o štěstí, porozumí-li na sklonku života sám sobě. Na svoje dávné, přes půl století staré putování s Marcelem Safírem za malými šestinožnými hmyzími bratry po východoslovenských župách, zemplínské, šarišské, spišské a gemerské, vzpomínám velice rád. Kéž Marcel odpočívá ve věčném pokoji.

Silný motiv *Cestovní zprávy čarodějova učně* – ale i knihy Marcela Safíra *Hmyz je docela jiný* – je cosi jako tajemství přírody. „Všiml jste si přece, chlapečku, že stačí dát něčemu pouhé jméno, abyste měl dojem, že tajemství a zázrak mizí? Že vy sám tím povyrůstáte? Jednou možná poznáte, jak zdánlivý a snadný je takový růst,“ říká v textu „čaroděj“ svému „učni“. A „učně“ v následujících pasážích to téma z různých stran promýšlí a prociťuje. Jak na to pohlížíte dnes při zpětném pohledu? Pociťoval jste někdy, že vás erudice zoologa někdy obrala o „dětský“ úžas nad krásami přírody?

Moje „zoologická erudice“, jak jste to nazval, patří spíš do minulých stale-

tí než do současnosti. Nevím, mám-li na ni být hrdý, nebo se spíš stydět. Na svých mladistvých toulkách po liduprázdných slovenských horách – tehdy, před sedmdesáti roky, jsem nemohl cestovat z Československa kamkoli do ciziny – jsem začal po dnech a nocích osamělého horského putování pociťovat zvláštní souměřitost s přírodou. Jako bych se stával její součástí, podoben ptákům, hmyzu, rostlinám; byl jsem jen nepatrnou a zranitelnou entitou, kterou kdosi vrhl z neznámého důvodu na pouhou vesmírnou vteřinu do nezbadatelného nekonečného univerza. Ten pocit, který mě tehdy zároveň stísněoval i rozradostňoval, mi zůstal až do stáří a možná se ještě umocňuje. Myslím, že Marcel Safír mohl cítit cosi podobného.

Dokáže vás ještě příroda překvapovat, třeba při procházkách krajinou kolem vašeho domova?

Opravdu se již v osmaosmdesáti letech nevydávám na daleké cesty. Myslím, že po této stránce jsem svoje dny naplnil. Chodím jen do blízkých Jizerských hor, tu vystoupám na hřeben, o kousek dál z něj opatrně sestoupím. To všechno díky obdivuhodnému umění lékařů, kteří uměli svého bližního obdařit novými kyčlemi. Také – díky stejnému lékařskému zázraku nových očních čoček – již zase překvapivě vidím v jehličí houby a rozeznám hnědé šupinky na nožce – tření – lahodné opeňky lipůvky měnlivé od lysého třeně velice podobné a jedovaté čepečkatky jehličnanové. Takže: co víc si přát? Život je krásný a dobrý! Bohu díky!

Upravená verze rozhovoru vyšla také v Salonu Práva.

Hukot, který neslyšíme

Když jsem před rokem v tuto dobu psal do Světliku (č. 77) zamyšlení na téma letní okurkové sezóny, netušil jsem zhola nic minimálně o dvou věcech. Tou první byla masivní destrukce kulturního života vyvolaná už několikátou vlnou stále probíhající koronavirové pandemie, během níž se kulturní instituce i umělci samotní museli cítit doslova jako zmrzačení šlechtici. O to víc se stala letos v létě svěžím větrem do plachet událost druhá, respektive dvojdielná série vynikajících počinů, majících esenci v Kateřinkách. V tmavém, strmém a jaksi polozapomenutém libereckém údolí, plném industriálních staveb odkazujících k trpytivé textilní minulosti z počátku předešlého století se totiž přihodilo něco, co kulturní ovzduší Liberce nejen v epoše lockdownů a restrikcí beznadějně potřebuje. *Z odvrácené strany* Kateřinek zazněl hukot, který sice zaslechla hrstka lidí, ale který, ač neslyšen, stále duní a připravuje se dát o sobě vědět rykem ještě mocnějším.

Tento obdivuhodný příběh se však začal psát mnohem dříve. Jeden z průmyslových objektů v Kateřinkách si před několika lety za své působiště zvolila relativně mladá designerská firma. Jejich energie, nadšení a píle záhy přinesly ovoce a v Kateřinkách vznikla oáza, kde kromě návrhů a realizací interiérů vzniká samovolně také umění. Jenomže skupinka vedená čínorodým všeumělem Jakubem Šulcem se rozhodla neustrnout. Inspirováni Kunst koutem – malou obrazárnou v dnes již legendárním restauračním zařízení Labský zámek – založili hned vedle kanceláří, dílny a showroomu nefalšovanou galerii. A protože měli k dispozici jen chladné železobetonové prostory bývalé továrny, nazvali ji Kunst halou. Pojmenování právem sebevědomé.

Tak se tedy v jednu horkou červnovou sobotu uskutečnila vernisáž první výstavy. Totiž smršti – *Liberecké smršti*.

Velkorysá přehlídka více než dvacítky současných výtvarných umělců, mezi nimiž nechyběla taková jména jako například Jiří David, Tomáš Císařovský nebo David Hanvald, byla právoplatnou bonanzou. Nikdo není povinen konat víc, než je možné, čili ono římské *Ultra posse nemo tenetur* přestalo v Kunst hale platit.

*Odvažit se
v Liberci, navíc během
pandemie, uspořádat
takto smělou akci, to
nelze přirovnat k ničemu
jinému než k prudkému
větrnému víru.*

Jenomže víchř vát nepřestal a zhruba měsíc po tomto neuvěřitelném výkonu,

který korunovaly zasloužené pochvalné ohlasy zúčastněných, před Oblastní galerií započala doslova Kunst tour. Opět *zákulisně* iniciovaná z Kateřinek. V jeden jediný den, na čtyřech místech v Liberci postupně proběhla komentovaná prohlídka vedená kurátorem Martinem Dostálem. V Oblastní galerii se mohla úzká družina lidí tvářit v tvář setkat s velkoformátovými obrazy a instalacemi Davida Hanvalda, v Kunst hale mohla obdivovat zmiňovanou *Libereckou smrt'*, v Eli Gallery byla vtažena do fotografického světa Jiřího Jiroutka a v Kunst koutu Labského zámku se mohla nad výtečným plzeňským tetelit v blízkosti obrazů Tomáše Císařovského. Vše doplněno přidanou hodnotou – přítomností všech tří

výše uvedených autorů, kteří postaveni do juxtaopozice působili jako homogenní celek. Naprosto nepochopitelné, co bylo během prázdnin v pandemii sužovaném městě, jež poslední léta kultuře opravdu neprálo, možno zažít.

Poněvadž jsem měl tu čest oba zmiňované podniky osobně zakusit, dovolím si vyslovit subjektivní přání za nás všechny liberecké milovníky umění: ať nejenom z Kateřinek prýští nová energie a nové nápady, které nás budou atraktivně překvapovat a konfrontovat s kvalitními autory a jejich tvorbou.

Závěrem předkládám krátkou autopatii ochucenou básně, zachycující bezprostřední pocity:

foto: Martin Ducháček

Julius Benko

.....

*Rozpustilé mladé herečky
odešly hledat k řece
koupající se kolegyni*

*Bylo parno nejen ze slunce
v právě otevřené Kunst hale
„Liberec začíná být malej Berlín“
řekla mi Denisa Smetanová*

*Také v době kdy je post úplně všechno
a všichni budeme očkování
bude důležité nehamtat
– dělat něco co lidi spojuje*

Postangažovaná poezie Martina Trdly

Martin Trdla: *Průběžná zpráva o stavu území* (Nakladatelství Petr Štengl, 2021)

Publicista Martin Trdla se v posledních letech stal nepřehlédnutelnou postavou na literární scéně. Je předsedou spolku LAK, mužskou polovinou dua Veselá Trdla, které v Liberci pořádá festival poezie, pravidelným hostem literárních čtení a letos mu vyšla i první kniha.

Nikoho, kdo měl možnost se s literárním dílem Martina Trdly setkat, jistě nepřekvapí, že se jedná o sbírku poezie. Redakci textů se autor rozhodl svěřit se-veročeskému spisovateli Patriku Linhartovi a byla to volba šťastná. Patrik Linhart

a žádná situace, osoba, odposlechnutý rozhovor, dokonce ani domácí spotřebič si nemohou být jisti, zda se z nich nestane poetický subjekt.

Přetváří jazyk zpráv, frází, ale i nařízení a zákazů, aby z nich namíchal surrealistický koktejl (*Finanční správa nařizuje, že zdravotní a sociální pojištění / musí nově platit i strážní andělé*), ve vtipné zkratce glosuje českou společnost (*Vítej v zemi, / která z ptačí perspektivy vypadá / jako smažená krkovička*) nebo trefně nasvítí maličernost problémů moderní doby (*A ty se tu svíjíš / obryzaný panikou, / protože nemůžeš / najít nabíječku na telefon*).

Česká kritika už léta čeká na jakýsi velký román, který by reflektoval a uchopil naši žitou současnost. Zatím se nedočkala a nic nenavádí tomu, že by se situace měla v dohledné době změnit. Jsou to totiž spíš citliví básníci, kdo umí spatřit absurditu života a zobrazit ji v plné nahotě. Po knize *Cizí země* Josefa Straky i Martin Trdla dokazuje, že k autentickému zachycení dnešní společnosti není potřeba sepsávat tlusté romány. Stačí jen vydestilovat hrst veršů a to podstatné sdělit ve formátém nenápadném, provokativní knize, která se zlem bojuje tím, že se mu s ironickým šklebem vysmívá.

má k poezii Martina Trdly zjevně blízko, neomylně vybral to nejzdařilejší a knihu rozčlenil třinácti básněmi, které nesou název *Průběžná zpráva o stavu republiky I – XIII*.

Martin Trdla, pro kterého je psaní básní životní potřebou (jedna ze *Zpráv* končí veršem *Od sebevraždy mě dělí nekonečno básní*), nachází náměty v každodennosti

Plnokrevná detektivka o banalitě zla

Klára Aycox: Pech (Host, 2021)

Detektivku *Pech* debutující Kláry Aycox vydalo brněnské nakladatelství Host, ale anotace na obálce knihy jako by cílila přímo na nás, čtenáře z Liberce či Jabloncka: „Poručík Pech je dočasně povolán z Prahy do Liberce, kde žije jeho rodina. Nový případ ho zavede mezi členy místní romské komunity a neonacistické buňky. Zdánlivě banální případ záhy nabere nečekaný směr a vyšetřování se přesune ke známé trati tramvaje č. 11, spojující Liberec s Jabloncem. Těla dívek nalezená právě tam vyvolávají řadu otázek...“

Autorka, která sama žije „v půli cesty mezi Libercem a Jabloncem, poblíž trasy známé tramvaje č. 11“, ovšem do zdejšího regionu zasadila jen jednu ze

tří próz o poručíku Pechovi, které dohromady tvoří celek knihy – druhý Pechův případ se odehrává v Plzni a třetí v Turnově.

Všechny tyto tři prózy – volně propojené hlavním hrdinou a dalšími postavami – ukazují autorčin *modus operandi*: děj popsany nepřímo prostřednictvím

„výpovědí“ jednotlivých postav, stopy umně rozeseté v textu, které ovšem někdy nevedou k velkému odhalení à la Agatha Christie, ale spíš k dalším pochybnostem, a taky vrahové s nejistými motivy dosvědčující tvrzení o *banalitě zla*. A zároveň plnokrevnost stylu, stupňované napětí a obrovský spád.

Prostředí neonacistických buněk či fotbalových chuligánů, v němž se prózy odehrávají, není v současné tuzemské detektivce výjimečné, známe ho i z televizních krimiseriálů, co však z literární prvotiny Kláry Aycox činí nad tradiční žánrovou produkci, je zmíněná živost psaní a hlavně přesvědčivě vykreslené postavy. Zvláště ty ženské, materské, často poničené životem, ale neporažené.

Čtenář si musí zvyknout na to, že k němu promlouvají desítky vyprávěčů – různého stáří, rozdílných sociálních tříd, muži i ženy –, kteří přitom všichni mluví v podstatě stejnou obecnou češtinou (jen Plzeňáci občas řeknou „copa“ nebo „jak-pa“). Ale přistoupit na to vlastně není vůbec těžké, protože je naopak snadné podlehnout autorčinu jinak perfektně

vystavenému literárnímu světu. A poněkud rozporuplný, ambivalentní závěr knihy si mezi čtenáři určitě najde své

příznivce i odpůrce, ale i tady je zřejmé, jak Klára Aycox drží svůj literární svět pevně v rukou.

SVĚTonázory

Miroslav Stuchlý

Anifilm podruhé v Liberci

Mezinárodní festival animovaných filmů Anifilm se začíná v Liberci pomalu zabydlovat. Prestižní soutěžní přehlídka se tentokrát konala v návštěvnický přitažlivém letním termínu 22. 6. – 27. 6. 2021. Epidemická situace a zavedená opatření byla příznivější než v průběhu předchozího ročníku, což se odrazilo na výrazně vyšším počtu diváků.

Krom šťastně zvoleného libereckého zámku coby festivalového centra a oblíbených promítacích míst v Grandhotelu Zlatý lev a kině Varšava se projekce nově konaly také v kinosále zrekonstruovaného Severočeského muzea, který byl zprovozněn speciálně kvůli festivalu a měl by být v budoucnu využíván v průběhu celého roku.

Program byl z pochopitelných důvodů chudší, co se týče počtu uváděných děl, ovšem kvalita si díky pečlivé dramaturgii udržela vysokou úroveň. Diváci měli například možnost zhlédnout syrovou erbenovskou laděnou baladu *Červené boty*, která Českou republiku reprezentovala i na festivalu v Cannes, ruský *Nos aneb Spiknutí podivínů* o stalinistických

čistkách nebo americký snímek *Krypotozoo* zasazený do světa alternativních 60. let, jehož tvůrci přiletěli film uvést a netajili se svým nadšením z festivalu.

Soutěži dominovaly zejména polské filmy, cenu za nejlepší film pro dospělé získal imaginativní snímek s melancholickou atmosférou *Zabij to a opusť město*, v kategorii krátkometrážních studentských filmů si trofej odnesl emotivní portrét *Jsem tady*. Z českých snímků publikum nejvíce okouznil film *Myši patří do nebe* a do kinodistribuce bude vstupovat ověřenou diváckou cenou. Výstava rozměrných dekorací a loutek z filmu umístěná do libereckého zámku nadchla jednoho malého i velkého návštěvníka.

Někteří rodiče si bohužel dostatečně nepročítali průvodní texty k jednotlivým pásmům a zejména při projekci

oceněných krátkých filmů, kde převažovala divácky náročnější díla, se znuděnými ratolestmi houfně opouštěli sál. Snad bude příští rok již publikum poučenější.

Doprovodný program opět nabídl dětem animační dílny vedené odbornými lektory a pro všechny věkové skupiny nově i bohatý hudební program ve festivalovém stanu. Za jeho vrchol lze nepochybně označit vystoupení Tomáše Dvořáka alias Floexe, který si po ročním půstu koncert před živým publikem očividně užíval a sršel radostnou energií, kterou dokázal přenést i na obecenstvo.

Festival ve městě úspěšně zapustil kořeny a bylo osvěžující vidět, jak Liberec na týden ožil energií festivalového publika tvořeného převážně mladými lidmi. Podobných akcí, které by kulturně kultivovaly město, je zde zapotřebí jako soli.

Vyzrálý prozaický debut Miroslava Stuchlého

Miroslav Stuchlý: *Waldvilla* (Nakladatelství Bor, 2021)

*Novelou vstoupil Miroslav Stuchlý i mezi prozaiky, a to suverénním, jistým krokem. Věta spisovatele Štěpána Kučery, která ční z jeho doslovu ke knize *Waldvilla*, lehce pozdnímu debutu „v řeči nevázané“ šestačtyřicetiletého autora, je rozhodně přiléhavá. Stuchlého nebánsnická premiéra netrpí žádnými začátečnickými neduhy a ze 160 stran vane nepochybnost, jako kdyby šlo o jeho ne první, ale třeba páté šesté prozaické dílo.*

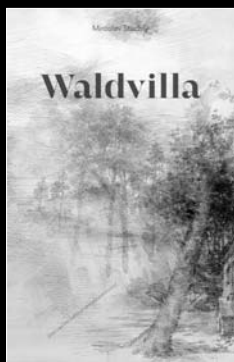
Stabilní, nosnou konstrukcí novely je skvěle zvolené téma. Lesní vila ukrytá v zalesněných kopcích nad Libercem je

místem magickým a tak trochu tajemným nejen pro kované Liberečany. Stuchlý se ve svém lehce detektivním příběhu, snad

i thrilleru (i když nečekejme žádnou detektivku ve stylu Agathy Christie) opírá o několik skutečných událostí, které dovednou fabulací nasvětluje do odrazů nejrůznější lomených.

V ději střídá několik časových rovin. Kniha čtenáře zavádí do dob velkotevárníků Liebiegů, časů první republiky, konce druhé světové války, 60. let minulého století i do současnosti. „Chtěl jsem

se pokusit zachytit postupné překrývání starého novými vrstvami, ono mizení staveb a obyvatel,“ svěřil se mi literát v rozhovoru pro krajskou mutaci MF DNES. A to se podařilo.

Vyvedlo se to mimo jiné i díky stylu autora psaní. Je tak trochu hemingwayovský. Kratší, funkční věty. Málo přízdob či dokonce metafor. Smršť dialogů, rychlý spád. To vše udržuje konzumenta v napětí, je pro něj drogou, jež ho nutí číst stále dál a dál. Jeden příklad za ostatní: „*Já jsem Lucie.*“ „*Co je na tom tak směšného?*“ „*Vý neznáte ten román?*“ „*Jaký román?*“ „*Co se jmenuje jako my dva.*“ „*O čem je ta kniha?*“ „*Lucie lehce zrudla a uhnula pohledem.*“ „*Škoda, že ji neznáte.*“ „*Oči upřela do talíře.*“ „*Začíná mě*

to zajímat.“ „*Rychle nabrala na lžici polévku, aby se na něj nemusela podívat.*“ „*O dvou milencích.*“ „*Ach tak.*“ „*Na chvíli se odmlčel.*“ „*Jak jste tu dlouho?*“ „*Teprve třetí den.*“

Miroslav Stuchlý ve *Waldville* také umně pracuje s atmosférou nevyřešené záhady – skutečné vraždy zdravotní sestry z Wolkerova sanatoria Soni Kučerové, která se v lesích u Strážního buku odehrála v roce 1966. A dokonce nabízí svůj výklad události i natuknutí toho, kdo by mohl být vrahem. Nechme však ještě zde promluvit autora: „Mým záměrem nebylo případ rekonstruovat a pokusit se o jeho vyřešení, jako to udělal třeba E. A. Poe v *Záhledě Marie Rogetové*. Takový přístup je velmi ošidný a zmíněná povídka amerického klasika dnes funguje spíš jako esej než detektivní příběh. Zakladatel detektivního žánru Poe se totiž, jak později vyšlo najevo, ve svých dedukcích zmylil. Zajímala mě víc psychologie postav než odhalení totožnosti skutečného vraha. Proto jsem ani nepátral v policejních archivech.“

Z díla Miroslava Stuchlého je navíc cítit láska ke krajině Jizerských hor. Jejich odstíny nálad zatím velice zdařile zpracoval v řeči poezie. Ve *Waldville* si s atmosférou nejsevernějšího českého pohoří výtečně pohrává hned v první kapitole díla nazvané *Rychle, padáme!* Když opustíme hory, dobře napsaná je i dvanáctá kapitola pojmenovaná *Akce!* Ta znamenitě pracuje s klišé scenáristů a režisérů snímků odehrávajících se na konci války, kdy kraj drancovaly obávané a samozvané Revoluční gardy.

Je možná dobře, že Stuchlého prozaický debut nepřichází například o dvacet let dříve, ale až nyní. Počkat si v tomto případě na dobrý námět a literárně vyzrát, ovšem ne přezrát, se stoprocentně vyplatilo.

Divoký vřes Ferdinanda Schmidta

Wölde Hejde – dvě slova, která současným čtenářům pravděpodobně nic neřeknou, avšak bez nadsázky lze říci, že kdysi dávno neexistoval snad žádný obyvatel Jizerských hor, jenž by je neznal. *Wölde Hejde* neboli *Wilde Heide*, česky pak přeloženo jako *Divoký vřes*. Prozradíme, že se takto jmenovala kniha, která, jak už sám název napovídá, byla napsána v jizerskohorském dialektu *paurisch*. Sbírká se pyšní podtitulem *Rýmované a nerýmované v ještědském a jizerskohorském nářečí*. Chybí snad už jen dodat jméno autora – Ferdinand Schmidt.

Tato kniha humorných příběhů z prostředí Jizerských hor vyšla v jabloneckém nakladatelství Hermanna Rösslera jako čtyřdílné dílo v letech 1888, 1889, 1893 a 1914, přičemž poslední část byla vydána rok po smrti autora. Postupně došlo ještě k dalším vydáním v České Lípě a Liberci. A všechna se dočkala ne-

obyčejného úspěchu. Sbírká údajně našla svoje místo nejen v mnoha zdejších domácnostech, ale dostala se také do těch částí světa, kam ji zanesl jablonecký obchod – do velkoměst Ameriky, do nově zakládaných osad uprostřed brazilských pralesů, na pobřeží Afriky, do Indie a Austrálie. Tady všude sloužila obchodníkům i emigrantům jako pozdrav z domova. Později, v časech po druhé světové válce, se často stala součástí toho mála, co si mohli vysídlenci vzít s sebou, když opouštěli svoji rodnou zemi.

Ale co víme o osobě autora? Bohužel není mnoho materiálů, ze kterých by bylo možné čerpat. Ferdinand Schmidt pocházel ze staré jablonecké rodiny. V matrice je uveden jako den jeho narození 30. leden 1851, avšak v různých pramenech je mylně udáván 31. leden. O jeho dětství a mládí nemůže dnes říct nic bližšího, je však téměř jisté, že navštěvoval obecnou a měšťanskou školu v Jablonci. V osmdesátých a devadesátých letech zastával funkci obchodního zástupce pro firmy Josef Riedel a Schwanek, dvou velmi významných regionálních společností. Aktivní byl i ve

veřejném životě – stal se členem městské rady a prvním ředitelem Spořitelního a záložního spolku, patřil i mezi členy mnoha místních spolků. Ještě před vydáním této svojí nejznámější sbírky přispíval do tehdejších lokálních novin Gablonzer Zeitung, kam psal články zaměřené převážně na národnostní a politické otázky i místní události. Vše opět s humorně satirickým nadhledem sobě vlastním. Některé tyto glosy pak vydal v roce 1889 ve svazečku nazvaném *Gesammelte Gablonzer Spaziergänge* (*Sebrané jablonecké vycházky*).

Ferdinand byl prý mezi lidmi velmi oblíben. Jako obchodní zástupce hodně cestoval po regionu a přitom se setkával s místními vypravěči, poznával jejich příběhy, které pak zapracovával do svých knih. Pro jeho spisovatelskou práci bylo velmi důležité, že byl výborným pozorovatelem.

*Nejenom zajímavé
námetý, ale hlavně
umění vyprávět z něj
udělalo autora vynikající
kvality. Dovedl trefně
a s humorem popsat život
lidí na vesnici i ve městě.
Každý jeho příběh žil
vlastním životem a měl
svoje osobité kouzlo.*

Avšak nebyla to jen literatura, která hrála v jeho životě důležitou roli. Mnoho

let stál v čele pěveckého spolku *Liederkrantz* (*Věvec písní*). Pěvecké spolky tenkrát patřily v prostředí českých Němců k velmi oblíbeným a v Jablonci patřil *Liederkrantz* k těm nejstarším. Roku 1846 ho jako mužský sbor založila místní společenská elita v čele s podnikatelem Adolfem Pfeifferem, v jehož domě (dnes Rehavital) se také scházeli. Sbor v jeho začátcích vedl učitel a první oficiální jablonecký kronikář Donat Woprschalek a první veřejné představení se uskutečnilo o rok později. Část výtěžku pak posloužila k nákupu šatstva pro chudé školáky a jako dar nemocničnímu fondu, z čehož se stala tradice. V roce 1883 se *Liederkrantz* rozrostl o ženský sbor a orchestru.

Ve svém rodném městě získal Ferdinand časem jako projev uznání rozličná vyznamenání. Jeho jménem byla pojmenována ulice, dnes nesoucí název Pod Baštou.

Jeho pozemská pouť se ale bohužel uzavřela v nepříliš vysokém věku šedesáti dvou let v pátek 21. února 1913. Příčinou smrti bylo onemocnění cukrovkou. Pochován byl o dva dny později na jabloneckém hřbitově. Jako jediná pozůstalá byla na zveřejněném parte uvedena jeho sestra Amelie Stoczek. V době úmrtí už byl totiž vdovcem, děti pravděpodobně manželé neměli. Skutečnost, jak velkou oblibu a vážnost k němu Jablonečané cítili, dokazuje účast na pohřbu několika stovek lidí. Mezi nimi nechyběli zástupci spolků a škol ani samotný starosta města Adolf Posselt. Na radnici a budově obchodní akademie byly vyvěšeny smuteční vlajky. Detailní zprávu o průběhu pohřbu následně přinesly noviny Gablonzer Tagblatt.

Miroslav Stuchlý: Potkat jelena

ukázka z autorovy stejnojmenné, právě vydávané sbírky

POD KRÁSNOU MÁŘÍ

(50.8533733N, 15.1886817E)

Na horské cesty
sedá mlha. Na štolpišské silnici
je slyšet rachocení kol
a praskání bičem. Kopyta koní
v pravidelném rytmu
zvoní o kamení. Kočár
nadskakuje, vozka se choulí
do hřejivého zimníku.

Bledá dívka
s horečnatýma očima vypráví
o botanice a geologii a jak zoufale
miluje život. Zachmuřený muž
sedící naproti
svírá mosazný knoflík
vycházkové hole.

Sužuje ji nemoc, víc
nechce prozradit. Vypráví
o řešetáři z Lužce, který
za poslední peníze koupil
v Žitavě sošku, zázračnou
hejnickou madonu. Záchrana,
ke které se upíná, tolik
jich přece uzdravila.

Je doktor, mohl by pomoci.
Ne, lékaři byli bezradní,
leda snad Kittel, ale ten
už je dlouho po smrti.

Nikoho takového jména
nezná a svůj nudný život
nenávidí. Včera
v hostinci Jägerhorn
bylo mu ze sebe zle.

Přitáhne si kufřík
s morfiem, který hrozí
spadnout na podlahu.

Je pohublá, asi souchotě.
Bože, je tak mladá. Stežít
dožije jara.

BLATNÝ RYBNÍK

(50.8099917N, 15.1661650E)

Nízko nad kaluží visí
dvě modré vážky.
Hladina rybníka je nehybná.
Kachny, zobáky zabořené
pod křídlem, spí, nebo se
ospalou kolébavou chůzí
batolí po bahnitém břehu.

Strávit v těch stojatých vodách
celé odpoledne nicneděláním
je jeden z nejsnadnějších způsobů
jak dojít štěstí.

JINÉ JIZERSKÉ TÍCHO

(50.7970342N, 15.2670075E)

Jasná mrazivá noc. Umrzlý sních
při chůzi vrže. Nad vrcholky smrků
se rozevívá propast oblohy
s třpytícím Sírím, psí hvězdou.
Než dorazilo její světlo,
zestárnul jsem
téměř o devět let.

JIZERKA V ČERVNU

(50.8184792N, 15.3454758E)

Ve strouze v rozvířeném bahně
probíhají námluvy čolků. Chuchvalce
rosolovitých vajíček, ze kterých se brzy
vylíhnou pulci, bobtnají na hladině.
Vyplašená zmije nabírající sílu
ze slunečních paprsků, mizí
v trávě dřív, než jsem si stačil uvědomit
hrozící nebezpečí. Pod severním
svahem Bukovce odkvétají
upolíny. Pouhé tři týdny
zářila stráň jejich žlutí. Na louce
za elektrickým ohradníkem
pronásledováno hejny much
se poklidně pase stádo chlupatých krav
a býčků. Babočka kopřivová,
která kolem mě bláznivě poletuje,
naráží do mého čela. Pírko straky
ležící na pěšině mi ukazuje
směr další cesty. Probuzen dotekem
motýlího křídla konečně začínám
rozumět: byl jsem okraden
o všechnen čas, který
jsem neprožil v horách.

FRÝDLANTSKÉ CIMBUŘÍ

(50.8560836N, 15.2170461E)

Pohled z vrcholové skály strmého
Frýdlanského cimbuří do rokle
Černého potoka, na táhlý vrchol Smrku,
do údolí horní Smědě a osamělý
Polední zub je už jen mizející
vzpomínkou. Silný vítr nadouvající
oděv, křičící o prázdnotě
a chladu výšin je také téměř
zapomenut. Za zády
cítím přítomnost skalních věží
vyvrhlých v dobách, kam
lidská paměť nesáhá. Dlouho
budu kráčet v jejich stínu.

foto: Miroslav Stuchlý

Bukovec

KÖRNERŮV POMNÍK NA SMRKU

(50.8896614N, 15.2728522E)

V zahradním domku jeho otce
napsal Friedrich Schiller
Ódu na radost. Mladíčský Körner
se však velkým básníkem
nikdy nestal. Byl spíš
romantickým hrdinou, vojákem
burcuujícím verši k boji
s napoleonskými vojsky.
Rodinný přítel Goethe, který
válku považoval za nemoc,
dostal básně k posouzení.
Nelze spoléhat, že hodnocení,
kterého se mladému poetovi dostalo,
bylo přehnaně upřímné.
Theodor Körner padl v bitvě
a jeho otec básně posmrtně vydal.

Pamětní kámen na Smrku
vztyčili němečtí obyvatelé
sto let po mladíkově výstupu.
Němci byli po válce vyhnáni, pomník
symbolizující boj za svobodu jejich národa
zůstal. Není doloženo, že by
na vrcholu této hory stanula
i jiná významná osobnost.
Kdo by se taky trmácel
do prudkého kopce v dobách,
kdy tu ještě nebyvala rozhledna?

Ani geolog Goethe
si tyhle hory příliš neoblíbil
a do Čech jezdil raději
za Ulrikou do lázní.

ZIMA ZRAŇUJE SVOU KRÁSOU

(50.8561922N, 15.2169989E)

Rozhledna na Smrku je obalená
jinovatkou. Cecek Paličníku
kojí oblohu sytou modří. Štít
Frýdlantského cimbuří
zlatí slunce. Tenká krusta
zledovatělého sněhu se pod nohama
tříští jako sklo. Chtěl bych
se zlobit na štípající mráz,
ale nedokážu to.

DIVOČÁK

(50.8132461N, 15.1448289E)

Stojí na tenkých nožkách a hledí na mě
maličkýma očima. Ve štětinách jeho srsti
jsou zachycená semínka rostlin, ze kterých
v lese vyklíčí nový život. Hledí na mě
slabozrakýma očima se zájmem
a strachem, který nakonec převáží,
a on zmizí mezi kmeny smrků, kam
ho nebudu následovat. Teď jsme ale
od sebe vzdáleni jen pár metrů, divoké zvíře
proti člověku a bojíme se
neznámých běsů, které dřímou
v tom druhém.

Linda Halalová + Marcello

Že existují stále lidé, kteří se namísto krmení sociálních sítí „selfičky“ raději k hemžení a dravosti kolem sebe vyjadřují poezií, opět dokazují noví Světlonoši. S texty nepřilíš zavedených autorů nejen ze severního cípu Čech se setkáváme již po sedmé. A jelikož pokaždé v této rubrice dostávají prostor poetové dva, vždy žena a muž, stvořil jsem Světlonošů čtrnáct. Prostor nyní dostávají dvě osoby věkově si poměrně vzdálené.

Ženský element zastupuje teprve šestnáctiletá studentka libereckého Gymnázia F. X. Šaldy Linda Halalová. Mužský živel pak o pár desítek let starší liberecká „legenda“ známá pod přízviskem Marcello. Pojďme na ně!

Dáma má přednost, začneme s ní. Linda Halalová mi na začátku letošního června poslala e-mail. Kus z něj ocituji:

„Přikládám nějaké ukázky, budu ráda za cokoli, i za kritiku, to lidi posouvá. Potřebuji jen vědět, jestli bych to s psaním mohla někam dotáhnout.“

A já odpovídám, že vlastně nevím. Tápnu, netuším, jak mám na její poslední větu vůbec reagovat. Vzhledem k věku autorky totiž nedokážu ze zasláných ukázek posoudit, zda je z veršů opravdu cítit ona sama, nebo zda nejde jen o docela obstojně zvládnuté epigonství. U některých obrátů cítím, že jsou vypůjčeny

z poetického second handu. Že jsou vyčteny, odposlechnuty, anebo třeba vůbec ne a pouze podprahově a nevědomky do básničky nějakou nezakrytou skulinou natekly. Rozhodně si ovšem nemyslím, že by autorka psala špatně. Jistě má talent, se slovy zachází obratně a už nyní se tu párkrát krásně zablyskne nádherným veršem. U ní si rád počkám na dílo za dva tři roky. Pokud se do té doby dobere větší osobitosti, myslím si, že se básničkou může bez zábran nazývat. Věřím, že se tak stane. Svá slova dokládám na dvou ukázkách.

Marcello má s Lindou Halalovou jedno společné: i u něj, ač jde o autora daleko zkušenějšího, cítím občas také závan nápodoby. V jeho textech jakoby se sem tam mihl E. A. Poe, jindy J. H. Krchovský, snad Charles Baudelaire. Jenže když se od tohoto oprostíte, ty básně prostě fungují, dobře šlapou, mají drajv, občas výtečnou pointu. Některé jsou však jen tak do počtu a za jinými bych moc rád slyšel víc samotného Marcella než jeho představy, snad i pózu, o sobě samém. Když se však autor občas zbaví určité vzletnosti, v níž někdy zaskřípe klišé, a jde více k podstatě, na dřevě, tu najednou cítíme velkého básníka.

Občas stačí pár výkřiků, krátkých slov
a žádné srdce nakažené poezií nemůže
zůstat netečné. Z Marcella vybírám tři
kratší ukázky.

No jo, už zase konec. Kdo by chtěl být
ve Světloňoších přístích, ať napíše na
tuto e-mailovou adresu: *trdla.martin@
gmail.com*.

Linda Halalová

.....

1.

Zašitá ústa
Krev ve znamení protestu
Málo místa
Na těle z latexu

Každá slza
Blyská se po chťiči
Po zapomnění
Co pomalu stéká ti po líci

Chlapec svázan provazem
Dívka uštklá hadem
Přišlo jaro
A přišlo s chladem

4.

Padalo podzimní listí
A stejně tak se tříštily
Poslední zbytky všech našich nadějí
Že máme ještě chvíli

Jenže za chvíli už se rozední
A z nás dvou nezbude nic
Než dva cizinci
Co kdysi

Běhali bosí po městě
Co rozuměli
Když někdo maloval poezii

Marcello

.....

Kde to jen smrt tančí menuet,
kde prázdné nic k sobě vzhlíží?
Kde ještě orel vzhlédl bez obtíží,
kde život byl, když z výšin slét?

Sarkofág ze lží
náborny model
žetony strávníků
kříženci obsahů
krákající milenci
valenční elektron odstraněn
krysy a potkani
ve sboru pěveckém
ve vodě lupiči
nemají naději
orkány hněvu
výkaly učence
strmý obchvat
kostnaté bible
vrána usedá na větev
aby četla

Svítá
čas zhasnout lampy
čas udusat ohně
svítá
nešťastná smrt

Indoorový rebel Zuzana Kadlecová

Cestou na návštěvu ateliéru akademické malířky Zuzany Kadlecové se stala zdánlivě bezvýznamná věc – v kopci, kousek za ruprechtickým náměstím, mi téměř mezi nohama proběhla černá kočka, která právě opustila věk kotěte. Jako by toto nic netušící zvíře zázračně předznamenalo, co se bude v následujících chvílích odehrávat. Že svědky našeho vyprávění mezi obrazy, na jehož základech vznikl tento text, budou dva kocouři; v křesle na slunci vyhřívající se stříbrošedý otec a zprvu ostýchavý, poté přitulný kočičí syn od uší až po ocas, včetně pronikavých očí, v barvě topasu. Oba aristokrati. Že jiné kočky, dvounohé a zatraceně smyslné, křehké i silné zároveň, na nás a k nám budou shlížet a promlouvat z pláten. Že nastane čas, kdy se učiní vše, co má být učiněno. Že středobodem tohoto času bude princip člověka-ženy, který vlastní jakýkoli potenciál a může ho kdykoli, zpravidla v tu nejpríhodnější dobu, použít.

Zuzana Kadlecová tak skutečně žije i tvoří. Jemná a přemýšlivá navenek, živelná a spontánní uvnitř. Ostatně z obrazů této liberecké rodačky lze číst téměř jako z jejího nitra. Možná že právě za vrstvami barev a tahy vedoucími k osvobození viditelného tvaru se nachází ona podstata jejího ateliérového rebelství. K malířskému stojanu přistupuje jako tichý introvert, od dokončeného díla odchází jako exhibující vítěz, jemuž nestojí, ani nemůže stát, nic v cestě. Inspirace přichází ze všech stran. Jednou je to fragment písně zaslechnutý v rádiu, podruhé text ve výloze nebo fotografie modelky v časopise. „Já jsem ten *autor*, který to propojí,“ říká Zuzana Kadlecová, když poodhaluje, jak moc je pro ni důležité pracovat s rekvizitami, které jí vesmír rozdává. Zároveň je pro ni důležitá volnost. V prostředcích, výrazu i ztvárnění. „Pokud není na začátku tvorby absolutní svoboda, nepříjde kreativita,“ je přesvědčena malířka, které její vlastní

obrazy fakticky napovídají. Tvorbu chápe jako způsob meditace, během níž může překračovat hranice mezi samovolností a autocenzurou ve smyslu konstanty *sursum corda*.

Patrným územ absolventky ateliéru užité malby na pražské Vysoké škole uměleckoprůmyslové je figura. Doslova důraz na klouby, šlachy a anatomii nejen lidské mechaniky. Postavy na obrazech proto často tančí, hýbou se nebo jinak znázorňují nespoutanou dynamiku. Pohyb evokují i rychlá moderní auta, daná například do kontrastu s šelmi nezdrotností koček, nebo snowboardista provádějící akrobatický prvek. Neustále ohledávaným tématem je však žena. V podstatě vždy nová bytost ve výseku svého světa. Někdy bojující, někdy snící. Schoulená i provokující. Budoárová žena v přísloví lechtivé odpovědi, na kterou s netrpělivostí čekáme, ale které se nám od ní nikdy nedostane, protože odpověď si musíme sami. V těchto obrazech

je pravděpodobně zachyceno malířčino objevování vlastního žensství, proti nimž až protikladně vystupují obrazy Tupaca Shakura nebo 50 Centa, osobností spojených spíše s machistickým a násilným prostředím amerického gangsta

rapu. Současná plátna Zuzany Kadlecové jdou však ještě dál. Vlepováním krátkých textů-zpráv přímo do obrazů vznikají jakési koláže stírající rozdíl mezi symbolem a linií, mezi slovem a formou. Prostor pro interpretaci se stává takřka nekonečným.

Zuzana Kadlecová vystavuje své obrazy již od roku 1987. Za tuto dobu bylo možné setkat se s její tvorbou na řadě výstav, samostatných i kolektivních. Pro představu uvedme alespoň několik nejvýznamnějších:

- 1997 – II. budyšínský podzimní salón, Bautzen, Německo
- 2000 – Oslo, Nesoddtangen, Norsko
- 2005 – VI. Mezinárodní festival Premio Citta di Porto Sant'Elpidio, Itálie (udělena cena Premio Artista Segnalato)
- 2008 – Mona Lisa, Paříž, Francie
- 2012 – Klementinum, Praha
- 2018 – Arkadenhof Löbau, Německo
- 2020 – Galerie N, Jablonec n. Nisou
- 2005–2021 – Malíři Pojizeří, Semily

Obrazy Zuzany Kadlecové jsou rovněž zastoupeny v mnoha soukromých

sbírkách v ČR i v zahraničí. Její ilustrace dělají výtvarný doprovod dvěma knihám Terezie Dubinové a jedné knize Tání Kindl Novákové.

Opomenuta by také neměla být autorkina pedagogická činnost. Jako kantorka působila na SUPŠ v Turnově a na SUPŠ a VOŠ v Jablonci nad Nisou. Momentálně vyučuje kresbu na Katedře designu Technické univerzity v Liberci. Nejpřirozenější je ovšem stále ve svém ateliéru, odkud provádí své „odbojnické“ výpady do pestrých čarovných krajin. Mezitím skromně čeká – žije obyčejně v souladu se svým já, které nedělá rozdíl mezi kumstem a všedností –, než se to dostaví: „Musí přijít mobilizace tvůrčí energie. Nemůžu vzít do ruky vařečku a hned nato štětec a malovat. Musí to být, jako když škrtnete sirkou. Pak se většinou podaří obraz zahájit i dokončit v jednom rozpoložení.“

MÁCHA – ANDERSEN – EXUPÉRY: kontemplace

Dne 9. září 2021 se v Krajské vědecké knihovně v Liberci uskutečnila slavnostní vernisáž průřezové výstavy uměleckého fotografa, libereckého patriota Vladimíra Kysely.

Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK)

library@kvkli.cz

www.kvkli.cz

Liberecký autorský kruh (LAK)

e-mail: spoleklak@email.cz

<https://www.facebook.com/spolekLAK>

https://www.instagram.com/spolek_lak/

<https://www.youtube.com/channel/UCZ8PATEcVmQb7cwGjSIYVnw>

ISSN 1214 - 2751

Bibliothek Liberec
Knihovna Liberec
Library Liberec

*Vedle vrcholků krkonošských a jizerských objevila se v Čechách
Mnozí odvážlivci, když se octli na počátku velikolepého měsíce června*

V zámku bylo práce a běhu o překot.

Pamatuji to jako dnes, ač od té doby uplynula třetina století.

*Blázniviny se rozsévají
Sem, knihomilče, knihu zvláštní ždáš-li mítí!*

Who's there? Stanu se menším a ještě menším, až budu nejmenším na celém světě. Nothing is there.

Die Welt ist alles, was da ist.

A me, mamó, adarig džav, so me tuke adaj mukha.